

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen

i

Aalborg Kathedralskole

I Juli 1846.

Indhold.

1. Kort Udsigt over den græske Kunsts Historie.
Til Brug for Skoler. Af Rektor Mag. Tregder.
  2. Skoleefterretninger. Af samme.
-

Aalborg.

Trykt i Stiftsbogtrykkeriet.

RORT UDSIGT

over

**DEN GRÆSKE KUNSTS
HISTORIE.**

TIL BRUG FOR SKOLER.

Af

Mag. P. H. Tregder,
Rektor for Aalborg Kathedralskole.

Aalborg.

Trykt i Stiftsbogtrykkeriet.

Det, som nærmest har givet Anledning til nærværende Bearbejdelse af den græske Kunsthistorie, ere nogle Forelæsninger, jeg i to Sommersemestre har holdt over denne Disciplin ved Sorö Akademi. Disse Foredrag, der vare beregnede paa at slutte sig til Forevisningen af Kunstgjenstande i Afbildninger, og hvoraf jeg kun havde nedskrevet Momenterne, have imidlertid nu undergaaet betydelige Forandringer, idet navnlig Fremstillingsformen er forandret, en Del mindre vigtigt er udeladt, og korte Beskrivelser af Kunstværkerne ere tilføjede. Ihvorvel Kunsthistorien naagtet den store Indflydelse, den vilde kunne have paa Aandens Dannelse, selv ikke efter den ny Undervisningsplan for de udvidede Skoler vil blive nogen befalet Undervisningsgjenstand i de lærde Skoler, har jeg dog troet, at en kort Udsigt derover, der søgte at holde sig indenfor Skolens Grændser og kun berørte det mest bekjendte, der endog for en stor Del er gaaet over i de dannedes almindelige Bevidsthed, kunde være kjærkommen for Lærere, der önskede at henvisse deres Disciple til et saadant Skrift. At der ikke medfølger Afbildninger, maa jeg selv betragte som en væsentlig Mangel; dog ville de fornödne Afbildninger, naar de arkitektoniske Afsnit undtages, næsten alle findes i *K. O. Müllers* Denkmäler der alten Kunst, som ethvert Skolebi-

bliothek let kan komme i Besiddelse af, og Grundtegninger af Templer, Afbildninger af Søjler osv. findes i Atlasset til *Kruses* Hellas, i *Horners* Bilder des griechischen Alterthums og mange flere Skrifter, af hvilke Skolebibliothekerne vel altid eje et eller andet.

At Fremstillingen nærmest slutter sig til *K. O. Müllers* Handbuch der Archaeologie der Kunst, vil ikke kunne undgaa den kyndige Læser; dog har jeg tillige benyttet ikke faa andre Skrifter og Billedværker og navnlig den rigtignok kun ringe Lejlighed til Avtopsi, som Kjöbenhavns forskjellige Antiksamlinger frembyde.

Skulde nærværende Udsigt, hvoraf kun et lidet Antal Exemplarer kommer i Boghandelen, finde nogen Udbredelse, vilde det være mig kjært ved Lejlighed paany at udgive den forsynet med de fornödne Afbildninger.

Aalborg i Juni 1846.

Indledning.

---

1. Ved *Kunst* i mere omfattende Betydning forstås en Fremstilling af det skønne. Den indvirker paa en behagelig Maade paa Aanden igjennem Synets eller Hörelsens Sans eller begge disse tilsammen, og betjener sig for at frembringe sin Virkning af meget forskjellige Midler, hvorved den antager de forskjellige Skikkelser. Saaledes omfatter den Digte- og Talekunst, hvis Middel Sproget er, Danse- og Skuespillerkunsten, der som Middel betjener sig af Mennesket i bevæget Tilstand, Tonekunsten, der beroer paa Luftsvingningernes indbyrdes Forhold, og endelig den saakaldte formende eller bildende Kunst, der som Middel betjener sig af forskellige Naturfrembringelser, som den omformer til Skikkelser, der behage Öjet.

2. Den formende Kunst, der som oftest i indskrænket Forstand simpelthen kaldes Kunsten, er Gjenstand for *Kunsthistorien*, der giver en Skildring af dens Oprindelse og Skæbne.

Anm. *Kunsthistorien*, ledsaget af en Fremstilling af de til Kunstværker benyttede Stoffers Behandling og de

fremstillede Gjenstandes Betydning og Anvendelse, benævnes ofte **Arkæologi** (*ἀρχαιολογία*), et Udtryk, der i Oldtiden brugtes i en langt mere omfattende Betydning og indbefattede, hvad vi nu kalde Oldsager (Antikviteter) og Sagnhistorie.

3. Den formende Kunst eller, som vi herefter ville kalde den, Kunsten fremtræder under tre forskellige Hovedformer. Enten er den 1) *Bygningskunst* (Arkitektonik), der frembringer regelmæssige og med passende Prydelser forsynede Bygninger, eller 2) *Billedhugger- og Billedstøberkunst* (Plastik), der frembringer Skikkelser af Guder, Mennesker og Dyr eller skjønne Kar ved en Omformen af haarde eller blødgjorte Stoffer, eller 3) *Tegne- og Malerkunst* (Grafik), der ved at anbringe Afvexling af Lys og Skygge, ofte ogsaa ved Farver, frembringer Figurer paa Overfladen af andre Gjenstande.

4. Efterhaanden som et Folk tiltager i Udvikling og Dannelse, begynde dets Forsøg paa at frembringe disse forskellige Arter af Kunsten, der ofte end mere uddannes ved Bekjendtskabet med andre Folk, som allerede have bragt det videre i en eller anden Kunst-
art; ja hele Kunstarter overføres undertiden fra det ene Folkeslag til det andet. Saaledes har den græske Kunst, der paa Grund af Folkets store aandelige Dygtighed og de Opmuntringer, den havde i den græske Religions Beskaffenhed og Nationens hele Tænkemaade, tidlig hævede sig til et højt Trin, givet Anledning til Udviklingen af en Kunst hos Etruskerne og efter at være geraadet i Forfald i Grækenland selv fortsat sig hos Romerne, der heri som i saa meget andet efterlignede deres Lærere Grækerne. Fra Romerne har den

igjen forplantet sig til den nyere Tid ved Efterligning.

5. Den græske Kunsthistories Kilder ere dels de Efterretninger, der findes hos græske og romerske Forfattere, af hvilke Pausanias og den ældre Plinius især fortjene at nævnes, dels de bevarede Kunstværker selv. Uagtet disse ere temmelig talrige, udgjøre de dog kun en meget ringe Del af hvad Oldtiden frembragte, og høre for største Delen til dens sildigere Frembringelser. Dog maa det bemærkes, at mange af de bevarede Kunstværker ere Efterligninger af ældre Arbejder, hvorom de saaledes kunne give en Forestilling.

6. Grunden til, at saa faa Kunstværker ere bevarede, maa fornæmmelig søges i de mangfoldige Ödelæggelser, hvorfor de allerede tidlig bleve udsatte. I Grækenland selv tilintetgjordes meget ved de hyppige indvortes Krige, saasom dem Aitolerne og Filip 5 af Makedonien førte i det tredie Aarhundrede, og ved Romernes Erobring af græske Byer i det andet Aarhundrede. Meget førtes efterhaanden til Rom, f. Ex. efter Syrakus's Erobring af M. Marcellus (212) og Ambrakias Indtagelse af M. Fulvius Nobilior (189), efter L. Paullus's og Q. Metellus's Sejre i Makedonien (168 og 148) og især efter Korinthos's Erobring af L. Mummius (146). Ved sildigere Erobring, ved Kjøb og især ved Statholdernes Plyndringer kom i den følgende Tid flere og flere Kunstværker til Rom, saasom ved Sulla (83), Lucullus (67), Pompejus (63) og Verres (70), samt endelig under Nero, der borttog en Mængde græske Kunstværker. I en sildigere Periode samlede ogsaa mange Kunstværker i Konstantinopel, men de i Rom opdyngede Kunstsager lede overordentlig ved Plyndring og Ödelæggelse under Folkevandringer

gen, f. Ex. ved Alarik (410), Gajserik (455) og de østgothiske Konger (6te Aarh.), og i Konstantinopel gik meget til Grunde ved en Række voldsomme Ildebrande, ved Billedstormernes Ödelæggelser og tilsidst ved Byens Erobring af Korsfarerne (1204) og Tyrkerne (1453). — De bevarede Kunstværker ere dels fundne paa deres oprindelige Plads, hvilket især er Tilfældet med Bygninger og deres Prydelser, dels opgravede af Grusdynger, især i Rom og denne Bys Nærhed. En særegen med Kunstværker smykket Levning fra Oldtiden udgjøre de udgravede Dele af Byerne Herculanium og Pompeji, der endnu næsten i et og alt have samme Udseende, som da de i Aaret 79 bleve begravede af den fra Vesuv udstrømmende Aske.

7. Forsaavidt som de Kunstværker, der saaledes bleve fundne, kunde flyttes, bleve de ved Middelalderens Ophör Gjenstande for Opbevaring i Museer. Da de hyppig vare beskadigede, søgte man at raade Bod herpaa ved Istandsættelse og Tilføjelse af de tabte Dele (Restavration), hvorved man imidlertid begik mange Fejl. Efter at man en Tid lang næsten ganske havde indskrænket sig til at samle og istandsætte de fundne Kunstværker, gjorde man dem i nogen Tid især til Gjenstande for antikvariske Undersøgelser; man betragtede dem som Kilder for Oldsager og Historie og samlede Efterretninger om de gamles Levemaade og deslige af Kunstværkerne og deres Indskrifter. Endelig indførte Winckelmann i Slutningen af det 18de Aarh. en ny Betragtningmaade, der tog Hensyn til Gjenstandenes Værdi som Kunstværker, hvori det skjønnes Ide mere eller mindre heldig var udtrykt.

8. Den græske Kunst har haft tre Perioder, hver

med sin Karakter. Den *förste* Periode er Kunstens Barndomsalder, hvori den søger at finde en Form og endnu kæmper med Mangel paa Haandværksfærdighed. Denne Periode, der falder sammen med Litteraturens første Periode, gaar fra de ældste Tider til Midten af det 6te Aarh. f. Kr. (— omtr. 550). Efter den følger den *anden* Periode, Manddomsalderen, i hvilken Grækerne i Kunsten som i Litteraturen og andre Retninger efterhaanden bringe det til den højeste Grad af Fuldkommenhed. Denne Periode gaar til Slutningen af det 4de Aarh. (— omtr. 300) og efterfølges af den *tredie* Periode, Kunstens Oldingsalder, hvori den efterhaanden mere og mere gaar tilbage.

Förste Periode.

Fra de ældste Tider til omtr. 550 f. Kr.

9. I Kunstens første Periode finde vi kun nedlagt Spiren til dens senere blomstrende Tilstand. Den Hovedart, der først blev bragt til nogen Fuldkommenhed, var Bygningskunsten, som dog længe vedblev næsten blot at være et Haandværk.

A. Arkitektonik.

10. De ældste mærkelige Bygninger i Grækenland vare de saakaldte *kyklopiske*, der opførtes af Stenmasser, som i den ældste Tid dyngedes ovenpaa hverandre, uden at der toges Hensyn til Stenenes Form. Senere valgte man med Omhu Stene, der paa Grund af deres Form kunde slutte i hverandre, og udfyldte de unndgaelige

Aabninger imellem dem med mindre Stene; tilsidst tilhuggede man Stenene i forskjellige Former saaledes, at der ingen Aabninger kunde opstaa imellem dem, og deres Sider bleve jævne. Ved ingen af disse Fremgangsmaader anvendtes noget Bindingsmiddel, men Stenene bleve liggende paa deres Plads alene paa Grund af den betydelige Vægt, de havde. Fra denne kyklopiske Bygningsmaade var Overgangen let til den senere brugelige med Stene af firkantet Form (Kvaderstene), der ogsaa benyttedes ved Opførelsen af Tempelbygninger.

11. Templerne dele sig efter Bygningsmaaden i doriske og ioniske, der især adskille sig fra hverandre ved Søjlernes og Gavlenes Beskaffenhed. Det *doriske* Tempel, hvis Karakter minder om en Tid, da slige Bygninger opførtes af Træ, bæres i det mindste for en Del af Søjler (*στῦλοι, κίονες*), som ikke have noget Fodstykke (*βάσις*), men hvile umiddelbart paa Grunden, og som efterhaanden blive smallere og tilsidst ende sig i en Kapitæl (*κιονόκρανον*), der blot bestaar af nogle faa firkantede eller runde ovenpaa hverandre lagte Stenplader. Ovenpaa Søjlerne hviler en glat Hovedbjælke (*ἐπιστύλιον*, Ital. *architrave*), hvorover Frisen (*ζώνη*) findes, der bestaar af en Række fremspringende Bjælkehoveder (*τρίγλυφοι*) og Aabningerne imellem disse (*μετόπαι*), der i Almindelighed ere lukkede med Plader. I Gavlfordybningen (*ἀετός*) anbragte Korinthierne allerede tidlig Prydelser.

12. Den *ioniske* Tempelbygning's Søjler hvile paa Fodstykker, ere lige tykke overalt og slankere end de doriske Søjler. De ende foroven i de saakaldte Voluter (*κρίοι*), Snirkler, der til alle Sider springe ud

fra Søjlen og forestille Væderhorn. Frisen (*ζωφόρος*) er glat, uden Afdelinger og i Almindelighed smykket med Dyrebilleder.

13. Nær beslægtet med den ioniske Søjle er den *korinthiske*, som adskiller sig fra hin ved sin Kapitæl, der foruden Voluterne, som her ere noget mindre end paa den ioniske Søjle, er prydet med eftergjorte Akanthosblade.

14. Alle tre Slags Søjler ere som oftest kanelerede (*ράβδωτοί*), det er riflede med indhuggede Striber efter Længden, hvilke paa den doriske Søjle stode tæt til hverandre, saa at de kun adskilles ved en skarp Kant; paa den ioniske og korinthiske derimod staa de længere fra hverandre, saa at de blive adskilte ved glatte Flader.

15. Tempelbygningerne ere enten runde eller firkantede. De runde kaldes *ναοὶ μονόπτεροι* og have rundt omkring Søjler, der ere indsatte i Muren; de firkantede have efter deres Beskaffenhed mange forskellige Navne. Nogle af dem have blot to fritstaaende Søjler midt paa Forsiden og ere forøvrigt omgivne af Mure, som paa Forsiden i lige Linie med hine Søjler have fremspringende søjledannede Hjørner (*ναοὶ ἐν παραστάσιν*, *templa in antis*), andre have fritstaaende Søjler paa hele Forsiden (*ναοὶ πρόστυλοι*), andre baade paa For- og Bagsiden (*ν. ἀμφιπρόστυλοι*), atter andre have Søjlerækker til alle Sider, dels enkelte (*ν. περίπτεροι*), dels dobbelte (*ν. δίπτεροι*), dels endelig enkelte, men saaledes anbragte, at de se ud som dobbelte (*ν. ψευδοδίπτεροι*). De paa alle Sider med Søjler omgivne Templer frembyde desuden indenfor Søjlerne baade til For- og Bagsiden Udseendet af et Tempel

med Hjörnepiller (t. in antis). I nogle Templer findes i Midten en aaben med Søjler omgiven Plads, hvoraf Bygningen faar Navnet Ὑπαίθερος. Efter Antallet af de paa Forsiden anbragte Søjler benævnes Tempellerne τετράστυλοι, ἐξάστυλοι, ὀκτάστυλοι. (Parthenon i Athenen er saaledes ναὸς περίπτερος ἐξάστυλος Ὑπαίθερος.)

16. Til de mærkeligste bevarede Levninger af denne Perodes Bygningskunst hører en Del af Ringmuren om Borgen i *Mykenai* med den saakaldte Löveport, opført af store raat tilhugne Kvaderstene med en uhyre stor Overligger, ovenover hvilken der er en trekantet Aabning, dækket med en Plade, hvorpaa tvende Löver, der sætte Forbenene paa en Stötte, ere udhuggede. Fremdeles det saakaldte Atreus's Skatkammer i *Mykenai*, en af Kvaderstene opført rund Hvælving med en tilbygget lav Indgang og en pyramidalsk Port. Hvælvingen er dannet ved, at de oven over hinanden horizontalt hvilende Stene bestandig ere skudte længere frem imod Bygningens Midtpunkt; en eneste stor Sten slutter den hele Hvælving.

B. Plastik.

17. Plastikken viste sig paa denne Tid især i Frembringelsen af Prydelser paa forskjellige Kar og Redskaber af Metal, der dels bleve støbte, dels sammenloddede. I Lodning udmærkede sig især *Glaukos* fra *Khios* (omtr. 600), i Stöbning flere Kunstnere fra *Samos*, saasom *Rhoikos* (omtr. 600) og *Theodoros*. Et berömt Kunstværk henhörende til denne Art af Arbejder var den saakaldte *λάρναξ Κυψέλου*, en af den korinthiske Tyran *Kypselos* (655—625) til Templet i

Olympia skjænket Kiste af Cedertræ med indlagte og graverede Figurer af mythisk Indhold.

18. En Hovedgjenstand for Kunsten bleve Gudebillederne. I Begyndelsen havde man ladet sig nøje med Stene og Træstykker, der uden at være tildannede i menneskelig Skikkelse skulde forestille Guder. Til disse saakaldte *σημεία* (Tegn paa Gudens Nærværelse) hørte saaledes tvende ved et Tværstykke forbundne Bjælker i Sparta, der forestillede Dioskurerne. Siden gav man Stenen eller Træklodsene et menneskeligt Hoved og undertiden tillige istæden for Arme et Par fremspringende Hjørner til at hænge Kranse paa. Fra disse Stötter, der kaldes *έρματα*, fordi man især hyppig paa denne Maade fremstillede Hermes, gik man over til en ny Form, *ξόανα*, hvorved forstaas Træbilleder forsynede med Hoveder, paa hvilke Arme og Ben vare antydede ved Udskæring men endnu ikke adskilte fra den övrige Krop.

19. De mærkeligste af disse stive Figurer ere de saakaldte *Παλλάδια*, Pallasbilleder, der sædvanlig forsynedes med Hjælm, Skjold og Lanse, og ved Maling og iförte Klæder skaffedes Lighed med menneskelige Skikkelser. Til disse *ξόανα* hørte ogsaa den efsiske Artemis's Billede, hvoraf mange med talrige Prydelser overlæssede Efterligninger endnu findes. Disse have sort Hudfarve og ere indhyllede i en lang Klædning, som er prydet med en Mængde Réliefs og et stort Antal Bryster.

20. Tilsidst forsögte man paa at danne fuldstændige Gudebilleder med fritstaaende Ben og Arme (*ἀγάλματα*), og anvendte hertil flere Stoffer, som Metaller, brændt Ler (*πήλινοι θεοί*), Sten og Træ. Som

Exempel paa et saadant *ἀγαλμα* fortjener at nævnes den af Kypselos i Olympia opstillede Zeus af hamret Guld.

21. De mærkeligste endnu bevarede Prøver paa denne Periodes Plastik ere et Par ved Udgravning af et stort Tempel i Selinus (paa Sicilien) fundne Metoper af Marmor, der i Basrélief forestille Perseus, som dræber Medusa, og Herakles, som bortbærer to af de røveriske Kerkoper (ved Efesos). Figurerne paa disse Metoper ere ikke vel proportionerede men altfor korte og tykke, de mindre Legemsdele, saasom Hænder o. s. v., ere skjödesløst udarbejdede, Haaret er paa en stiv og unaturlig Maade regelmæssig ordnet i krusede Lokker, og det hele vidner om en meget ringe Kunstfærdighed.

C. Grafik.

22. Tegnekunsten, thi en egentlig Malerkunst var paa denne Tid endnu ikke opstaaet, indskrænkede sig til at frembringe Omrids af Figurer, som derpaa udfyldtes med en enkelt Farve. Den anvendtes især paa Vaser eller Kar af brændt Ler, der vare af forskjellig Form og bestemte til meget forskjelligt Brug. De til denne Periode hørende Vaser vare enten lysegule uden Glans med mørke Figurer eller rödgule og ferniserede med sorte Figurer. Vi have endnu et ikke ubetydeligt Antal Vaser, der kunne give en Forestilling om disse ældste Vasers Udseende og de derpaa anbragte Figurers Behandling. Figurerne ere i Tegningen meget mangelfulde og snarere blot antydede end virkelig udførte.

Anden Periode.

Fra omtr. 550 f. Kr. til omtr. 300 f. Kr.

23. Ligesom i alle andre Retninger den græske Aand i denne Periode kom til at vise sig i sin fulde Kraft, saaledes bragtes ogsaa den Bestræbelse for at frembringe en national græsk Kunst, der var begyndt i forrige Periode, i denne til sin Fuldendelse. Den blomstrende Tilstand, hvori Digtekunsten, navnlig den lyriske og dramatiske Poesi, befandt sig, bidrog ikke lidet til at vække Kunstnernes Ideer og uddanne deres Smag, og den videnskabelige Sans og vidt udbredte Dannelse, som herskede i denne Tidsalder, greb ogsaa Kunstens Udøvere, der ikke blot stræbte efter at komme til Bevidsthed om deres Opgaves Beskaffenhed, men endogsaa ofte skriftlig behandlede Kunstens Theori.

24. Uagtet de forskjellige Hovedarter af Kunsten alle i denne Periode naaede deres Højdepunkt, er den mest fremtrædende dog Plastikken, hvis Udvikling meget befordredes ved den Skik, man havde indført, at opstille Billeder af de Athleter, der havde sejret i de hellige Lege.

A. Arkitektonik.

25. Der opførtes i denne Periode et betydeligt Antal store og pragtfulde Templer rundt omkring i Grækenlands forskjellige Egne. Nogles Bygningsmaade var dorisk, andres ionisk; i nogle Bygninger saa man en Forening af begge disse Arter, saa at for Exempel den udvendige Side var dorisk, den indvendige ionisk eller tildels korinthisk, eller omvendt.

26. Til de mærkeligste ioniske Tempelbygninger hørte

Heras Tempel (τὸ Ἡραῖον) paa Samos, det største af de Templer, Herodot kjendte. Det var efter Rimelighed opført under Polykrates's Regjering († 522) og smykket med Billedhuggerarbejder af Datidens største Kunstnere.

Artemis's Tempel (τὸ Ἀρτεμῖσιον) i Efesos, der efter længe at have været under Bygning fuldendtes omtrent Aar 400 og regnedes blandt Verdens syv Underværker, hvorfor ogsaa Herostratos ved at sætte Ild derpaa (356) haabede at opnaa Udödelighed.

Athena Aleas Tempel i Tegea, det største og skjønneste af de peloponnesiske Templer, opført af Billedhuggeren *Skopas*, var kun udvendig af ionisk Bygningsmaade, men havde indvendig doriske og korinthiske Søjler.

27. Til de vigtigste doriske Tempelbygninger udenfor Athenen høre:

Apollons Tempel i Pytho (Delfoi) med det berømte Orakel. Dets Opførelse begyndte 548.

Apollon Epikurios's Tempel ved Figalia i Arkadien, opført af *Iktinos* fra Athenen, var kun udvendig dorisk, men havde indvendig ioniske Søjler. Af dette Tempel findes endnu Levninger.

Zeus Olympios's Tempel (τὸ Ὀλυμπίειον) i Olympia, med *Feidias's* berømte Zeusstatue.

Zeus Olympios's Tempel i Akragas og tre store Templer i Selinus ere endnu ikke ganske tilintetgjorte.

28. I Athenen, hvis ældre Templer vare blevne opbrændte af Xerxes, anvendte man i den følgende Tid de Skatte, der især indkom ved Bidrag af de for-

bundne Sömagter (*οἱ φόροι τῶν συμμάχων*), til at opføre en Mængde Pragtbygninger, der for største Delen bleve opførte eller i det mindste begyndte under Perikles's Styrelse. Saadanne Bygninger vare *Dionysos-theatret*, det til musikalske Övelser bestemte *Odeion* (*Ὀιδεῖον*), *Theseus's Tempel* (*τὸ Θησεῖον*), der endnu er i temmelig god Stand, og flere Bygninger, der dels tjente til Befæstning af Akropolis, dels vare opførte ovenpaa denne stejle og gølge Klippe, der dannede Athenens Middelpunkt og Fæstning.

29. Ved den överste Ende af den eneste temmelig stejle Opgang til Akropolis befandt sig de saakaldte *Propylæer* (*τὰ Προπύλαια*), en Indkjørselsport med Sideporte, bestaaende af Søjlerækker. Foran denne Indgang befandt sig to Sidebygninger, af hvilke den, der vendte imod Nord, indeholdt en Malerisamling, hvorfor den kaldtes *Ποικίλη*, den anden derimod mod Syd tjente til Vagtstue. Foran sidstnævnte stod paa en lavere Afsats af Klippen et lille til Nike (*Νίκη ἄπτερος*) indviet Tempel.

30. Ovenpaa den nøgne Klippeflade, der dannede Toppen af Akropolis, fandtes blandt andre Bygninger to mærkelige Templer, nemlig *τὸ Ἐρεχθεῖον* og *ὁ Παρθενών*. *Erekhtheion* var et ionisk Tempel af en særegen Bygningsmaade med tvende Hovedafdelinger, indviede til Athena Polias (efter hvem Templet ogsaa ofte benævnes) og Erekhtheus's Datter Pandrosos (*τὸ Πανδρροσεῖον*). Til denne sidste Hoveddel af Templet hørte en Hal omgiven af Karyatider, det er Søjler, som forestille menneskelige Figurer, i hvilken man saa det efter Sagnet af Athena plantede hellige Oliventræ (*ἡ μορῖα*) og den Saltkilde (*ἡ Ἐρεχθῆϊς θάλαττα*), som

Poseidon under sin Kamp med Athena om Besiddelsen af Attike havde frembragt.

31. *Parthenon*, indviet til Ἀθηνᾶ Παρθένος, var et af pentelisk Marmor opført dorisk Tempel, hvis Bygmester var *Iktinos* fra Athenen. Det var et ναὸς περίπτερος ἐξάστυλος ὑπαιθρος, i hvis Hoveddel, τὸ ἑκατόμπεδον kaldet, fordi den var 100 græske Fod lang, Athenas af Feidias forfærdigede Billedstøtte stod under aaben Himmel. Gavlfordybningerne mod Öst og Vest vare prydede med kolossale Statuer, og Frisens Metoper forestillede i Hautrélief Kampe med Kentavrer og andre mythiske Scener. Frisen om den indre Hovedbygning (σηκός, cella) forestillede i Basrélief Optoget paa Festen Παναθήναια. Alle disse Billedhuggerarbejder vare i det mindste for største Delen udgaaede fra Feidias's Værksted og forfærdigede under hans Tilsyn.

32. Udenfor Athenen fandtes i Attike blandt andre mærkelige Bygninger flere store doriske Tempel, saasom *Nemesis's* Tempel i Rhamnus, *Athenas* Tempel paa Forbjærget Sunion og *Demeters* Tempel i Eleusis (τὸ Ἐλευσίνιον), bygget af *Iktinos*.

33. De mærkeligste af denne Periodes Byggestre vare:

Iktinos fra Athenen, Perikles's samtidige, der opførte *Parthenon*, *Demeters* Tempel i Eleusis og *Apollos* Tempel ved Figalia. Han havde ogsaa skrevet om Bygningskunsten. *Hippodamos* fra Miletos, i 5te Aarh., der anlagde de skjønne Byer Peiraieus, Thurioi (446) og Rhodos (408).

B. Plastik.

34. Billedhugger- og Billedstøberkunsten uddan-

nedes i denne Periode til sin højeste Fuldkommenhed igjennem forskellige Stadier, der have hver sit Særkjende. De ældste Kunstnere, der endnu for en stor Del kæmpede med Mangel paa Haandværksfærdighed, søgte fornæmmelig af religiøse Hensyn med en vis Ængstlighed at bevare Ligheden med den foregaaende Periodes tvungne Manér. Medens de derfor under Paavirkning af det Naturstudium, som den hyppige Forfærdigelse af Athletbilleder fremkaldte, efterhaanden vandt større og større Frihed i Behandlingen saavel af Grupper som af enkelte Figurer, bibeholdt de dog meget af det overleverede i Fremstillingen af enkelte Legemsdele, i Figurernes Klædedragt m. m., og i Gudebillederne var man især længe utilbøjelig til at afvige fra den ældre Form. Senere maatte imidlertid disse Hensyn vige for en naturtro Fremstilling, der satte sig til Formaal at gjengive de ophøjede ideale Forestillinger, som Kunstnerne dannede sig om Guder og Heroer, og igjennem et Stadium, hvorpaa Omsorg for at frembringe en storartet Virkning ved Kunstværket i dets Helhed havde Overvægten over Omhu for den nøjagtigste og fuldkomneste Udførelse af hver enkelt Del, naaede Kunsten tilsidst et Punkt, hvorpaa den forbandt Bestræbelsen for en fuldendt Udførelse af de enkelte Dele med Mesterskab i Kompositionen, men dog ikke saa meget søgte at gjøre en storartet som en ved Ynde henrivende Virkning.

35. Perioden kan efter Plastikkens forskellige Standpunkt inddeles i tre Tidsaldere, der hver har sin ejendommelige Stil, nemlig den *hieratiske*, hvori Hensynet til den Skikkelse, de ældste Gudebilleder havde, var stærkere end Hensyn til hvad Natur og Kunst

fordrede; den *ophøjede*, der søgte at fremstille Idealer paa den ved Simpелhed og Majestæt mest gribende Maade; og den *gratiöse*, der søgte at gjøre Virkning ved Ynde og Harmoni imellem alle Kunstværkets forskjellige Dele.

1. Den hieratiske Stil.

36. De gamle kunstløse Gudebilleder bleve i denne Tidsalder ofte Gjenstande for Efterligning, idet man f. E. i Kolonierne hyppig søgte at skaffe sig Koper af Moderstatens vigtigste Guddomme. Dog forbedrede man ofte de gamle Former, saasom ved at anbringe Arme, Ben og Hoved af Marmor paa Figurer, der forövrigt vare af Træ (*ἀγάλματα ἀκρόλιθα*). Denne Fremgangsmaade gav Anledning til større Frihed i Stillinger, idet Arme og Ben ikke længere blot antydedes, men bestemt adskiltes fra Kroppen.

37. Et Stof, der ikke sjælden benyttedes ved Forfærdigelsen af Gudebilleder, var Elfenben. Man overtrak en Kjerne af Træ med ndskaarne og böjede Elfenbensplader, saa at hin aldeles skjultes og hele Figuren syntes at bestaa af Elfenben. Deslige Billeder forsynedes i Almindelighed tillige med en Klædning af støbt Guld, hvorfra Benævnelsen *ἀγάλματα χρυσελεφάντινα* har sin Oprindelse. Man har i den nyere Tid betegnet denne Gren af Billedhuggerkunsten med Navnet Torevtik, der er laant af Grækerne selv, som imidlertid brugte Ordet *τόρευμα* i en mere udstrakt Betydning og derved betegnede ethvert udgraveret Arbejde, hvad enten Stoffet, hvorfra det var forfærdiget, var Elfenben, Metal eller af anden Art.

38. Guderne fremstilledes snart staaende, snart

fremadskridende, snart siddende paa Pragtstole (*εὐθρονος θροῖ*). Ofte vare de kolossale og bare paa Haanden mindre Figurer, der ligeledes forestillede Guder. Foruden Gudebillederne vare Billeder af Athleter i de for deres Kunst ejendommelige Stillinger en hyppig Gjenstand for Billedhuggernes Fremstilling, da det efterhaanden var bleven Skik i Olympia og andre Steder at opstille Billeder af dem, der havde sejret i de paa Stedet holdte hellige Lege. Den store Afvexling i disse Figurers Stilling, idet Löberen fremstilledes i fuldt Löb, Bryderen i Kamp osv., kunde ikke andet end have en saare gavnlig Indflydelse paa Plastikkens Fremskridt i det hele, da Sans for en naturo Fremstilling og Studium af det menneskelige Legemes Ud-vortes og Bygning derved næredes og opmuntredes, og den saaledes erhvervede forögede Indsigt ogsaa mere og mere begyndte at gjöre sig gjældende ved Billeder af Guderne.

ANN. Det var ikke blot af Athleter, men undertiden, skjönt endnu temmelig sjælden, ogsaa af andre berönte Mænd, at man opstillede Portrætstatuer. Harmodios og Aristogeiton skulle have været de første, der paa denne Maade hædredes i Athenen.

39. Kunstværkerne vare dels enkeltstaaende Statuer, dels Grupper bestemte til Prydelse for et Tempels Gavlfordybning, eller Basréliefs, der smykkede Tempelfriser, Altere eller lignende Gjenstande. Af bevarede Kunstværker fra denne Tidsalder, eller i det mindste i den hieratiske Stil, fortjene at nævnes flere Billeder af Athena, navnlig den saakaldte dresdenske Pallas og Pallas fra Villa Albani i Rom, der begge ere overordentlig stive og tvungne i Stillingen, ligesom

ogsaa Haaret og andre Biting röbe Mangel paa Frihed og Færdighed i Behandlingen. Lignende stive Gudebilleder findes paa et Fodstykke af Marmor, der i Basrelief forestiller Herakles og Apollon i Strid om den delfiske Trefod, som hin vil röve, og paa et tresidigt Alter, der fra Villa Borghese er gaet over i Louvre, og hvorpaa de 12 store Guder, Horaerne, Kharitterne og Moirerne ere fremstillede, ligeledes i Basrelief.

40. Den mærkeligste Levning af denne Tidsalders Billedhuggerkunst ere dog de saakaldte æginetiske Monumenter, der i Aaret 1811 bleve fundne ved Udgravningen af et Athenatempel paa Aigina. De fundne Statuer ere af Marmor og höre til tvende symmetriske Grupper, der have udfyldt Templets to Gavlfordybninger. Begge Grupper have forestillet Kampe imellem græske og trojanske Helte; i den ene finde vi Athena som den midterste Figur og gjenkjende blandt de kæmpende Helte paa Grækernes Side Aias og Teukros, paa Troernes Hektor og Paris, der söge at bemægtige sig Patroklos's Lig. I den anden Gavlfordybning, af hvilken flere Figurer savnes, har en lignende Scene været fremstillet; af de bevarede Statuer er Herakles som Bueskytte kjendelig. Symmetrien har i begge Grupper været omhyggelig iagttaget, saa at bestandig en Græker og en Troer have svaret til hinanden, f. Ex. Teukros og Paris som Bueskytter i knælende Stilling ligeoverfor hinanden i den ene Gavl. Der findes endnu Spor af, at Figurerne have været bemalede, og af forgyldt Bronze, navnlig paa deres Vaaben og Attributter. Medens Heltene næsten alle ere fremstillede nøgne og med Undtagelse af det stive Haar og Skæg ere behandlede med Frihed og i Over-

ensstemmelse med Naturen, er Gudinden Athena indhyllet i et langt Klædebon og röber ved en paafaldende Stivhed i Holdning, at Kunstneren ikke ved Gudebilledet vovede at fjærne sig fra det sædvanlige eller gaa paa egen Haand.² Alle Figurerne have dog mere eller mindre skarpe Former og ere altfor korte og muskulöse.

41. Foruden Aigina, hvor en berömt Kunstnerskole blomstrede, vare Argos og Sikyon Hovedsæder for denne Tidsalders Kunst. Iblandt de aignetiske Kunstnere glimrede især *Kallon* (omtr. 530) og *Onatas* (omtr. 450), der begge stöbte Bronzebilleder; foruden disse udmærkede sig mest *Kanakhos* fra Sikyon (omtr. 500), *Ageladas* fra Argos, Polykleitos's og Myrons Lærer (omtr. 500—460), *Kalamis* (omtr. 480—430), hvis Billeder af Heste roses meget, og hans samtidige *Pythagoras* fra Rhegion, der skal have lagt Vind paa en naturligere og nöjagtigere Fremstilling af Haar, Muskler, Aarer og deslige mindre Dele af det menneskelige Legeme, som tidligere vare forsömt af Kunstnerne.

2. Den ophøjede Stil.

42. Ved den foregaaende Tidsalders Bestræbelser var Vejen banet for den af traditionelle Typer uafhængige Fremstilling af kunstneriske Idealer, som udmærkede de til den ophøjede Stil henhørende Kunstnere. Alvor og nogen Haardhed og Strængthed fandtes dog i Almindelighed i deres Værker og vare for en stor Del begrundede i de behandlede Gjenstandes Beskaffenhed. — Tidsalderens Kunstnere dele sig i to

Skoler, der efter deres Hovedsæder Athenen og Sikyon benævnes den attiske og den sikyoniske.

a) Den attiske Skole.

43. Den attiske Skoles Begrunder og mærkeligste Kunstner var

Feidias (*Φειδίας*) fra Athenen, der var samtidig med Perserkrigene og en Ven af Perikles. Paa Grund af denne Forbindelse var det ogsaa, at Perikles's Modstandere, der grebe alle Midler til at krænke den mægtige Folkeleder, som de ikke saa sig i Stand til at styrte, anklagede Feidias for Underslæb, og da denne Beskyldning modbevistes, for at have spottet Guderne ved at anbringe Perikles's og sit eget Billede paa den af ham forfærdigede Athenas Skjold. Feidias blev kastet i Fængsel, hvor han skal være død i Aaret 432.

44. Feidias's Virksomhed som plastisk Kunstner var overordentlig stor og udstrakte sig over hele Grækenland; dog var hans Fødeby Athenen i Besiddelse af hans fleste Værker. Til de Kunstværker, der udgik fra hans Værksted, høre de i § 31 omtalte Billedhuggerarbejder, der have smykket Parthenons Friser og dette Tempels Gavlfordybninger. De i disse anbragte Kolosser have paa den østlige Side forestillet Gudernes Forsamling som Vidne ved Athenas Födsel af Zeus's Hoved, paa den vestlige Athena og Poseidon i Strid om det attiske Land og de indenlandske Heeroer som Vidner og Dommere. Af disse Statuer ere nogle bevarede og ligeledes en betydelig Del af Friserne; de fleste af de bevarede Arbejder findes i London i British Museum, hvorhen de ere bragte af Lord

Elgin, som i Begyndelsen af dette Aarhundrede borttog dem fra Parthenon, hvor nogle dog endnu befinde sig.

45. Feidias's berömteste Statuer vare följende:

'Αθηνᾶ Πρόμαχος, et 50—60 Fod höjt Bronzebillede, forestillende Athena bevæbnet med Skjold og Lanse i krigerisk Stilling. Denne kolossale Statue var anbragt under aaben Himmel paa Toppen af Akropolis, og knejsede saa höjt i Vejret, at den kunde ses af söfarende, der sejlede omkring Sunion.

'Αθηνᾶ Παρθένος, et i Parthenons Hypaithron anbragt 39 Fod höjt Billede af Athena, forfærdiget af Elfenben med et langt Klædebon af stöbt Guld, hvortil der skal være medgaaet 40 Talenter Guld. Athena stod oprejst, havde Lanse og Skjold hos sig og bar paa Haanden en 4 Alen höj Nike, der ligeledes var af Elfenben og Guld. Statuen selv udmærkede sig ved ædel Simpelhed, men Attributterne vare udstyrede med overflödige Prydelser. Paa Skjoldet var saaledes anbragt en Afbildning af Kampen med Giganterne og Amazonkampe, paa Randen af Gudindens Sandaler saas Afbildninger af Kampe med Kentavrer i Basrelief. Skjold, Lanse og flere Attributter vare af Bronze.

Ζεὺς Ὀλύμπιος, 40 Fod höj, siddende paa en Pragtstol af Cedertræ, hvis rigt smykkede Fodstykke var 12 Fod höjt. Guden holdt paa den højre Haand en Nike, i den venstre et af flere Metaller sammensat Spir med en Örn. Dette Billede, der ligesom Athena Parthenos var af Elfenben og Guld, var Hovedstatuen i det store Tempel i Olympia og paa Grund af det imponante Udtryk navnlig i Hovedet, en Gjenstand for hele Grækenlands Beundring og Ærefrygt, hvorfor

det ogsaa senere regnedes iblandt Verdens 7 Underværker.

46. Blandt Feidias's talrige Disciple udmærkede sig især *Agorakritos* fra Paros og *Alkamenes* fra Athenen, der engang forfærdigede hver sin Afrodite for derved at tilkæmpe sig en af Athenienserne udsat Pris. Belønningen tilkjendte Athenienserne deres Landsmand Alkamenes, hvis Billede, der blev opstillet i en Have, var bekjendt under Navn af 'Αφροδίτη ἡ ἐν κήποις. Agorakritos forandrede siden sin Billedstøtte til en Nemesis, og under dette Navn opstilledes den i denne Gudindes Tempel i Rhamnus i Attike.

b) Den sikyoniske Skole.

47. Argos og Sikyon vedbleve i denne Tidsalder at være Hovedsæder for Kunsten. De vigtigste Kunstnere, der hørte til den efter sidstnævnte Stad opkaldte Kunstscole, vare Ageladas's Disciple Polykleitos og Myron.

48. *Polykleitos* fra Sikyon blomstrede især under den peloponnesiske Krig og udmærkede sig ved et grundigt Studium af det menneskelige Legeme, om hvis Forholde han endog udgav Skrifter. Han benyttede sig af forskjellige Stoffer, især Bronze, til sine Figurer, der hyppig vare Portrætstatuer af Athleter i forskjellige kunstige Stillinger. Han havde Forkjærlighed for ungdommelige Skikkelser og forfærdigede kun meget faa Gudebilleder.

49. Til Polykleitos's berømteste Værker høre:

Heras Billede, opstillet i Argos, et torevtisk Arbejde i Guld og Elfenben, en Kunststart, hvori han skal have bragt det til den højeste Grad af Fuldkommenhed.

Ὁ δορυφόρος, en med en Lanse bevæbnet Yngling, der af de efterfølgende Kunstnere betragtedes som Mönster med Hensyn til Forholdet mellem de forskellige Legemsdele og derfor benævnedes ὁ κανών.

Ὁ διαδούμενος, en nøgen Yngling, der binder et Baand (διάδημα) om Hovedet.

En Amazone, hvormed Polykleitos i en Væddestrid sejrede over lignende Statuer af Feidias og flere andre Kunstnere.

50. *Myron* fra Eleutherai i Boiotien arbejdede kun i Bronze og udmærkede sig ved en høj Grad af Symmetri i sine Grupper og Figurer. Han fremstillede især Dyr og Athleter, hos hvem der fandtes Udtryk af legemlig Anstrængelse. I Hovederne fandt man en vis Stivhed, navnlig i Haaret, der næsten lignede det, som fandtes paa de ældre Billeder. Oldtidens Kunstdommere fandt ogsaa, at *Myron* lagde mest Vægt paa Legemets Fremstilling, og mindre bekymrede sig om det sjælclige Udtryk. Til denne Kunstners mærkeligste Arbejder hörer en ung Ko, der gav Anledning til en Masse beundrende Epigrammer, og en Diskuskaster (δισκοβόλος), af hvem vi endnu have Efterligninger.

3. Den gratiöse Stil.

51. Den Afvigelse fra tidligere Alvor og Stræng-
hed, og Tilbøjelighed til Forfinelse, som opkom under den peloponnesiske Krig, ytrede ogsaa sin Indflydelse paa de plastiske Kunstnere. Disse forlode de tidligere Gjenstande for Kunsten og valgte andre blidere Guddomme til Behandling, der gave dem rigere Anledning til at vise en i det mest enkelte gaaende

Omhu for at fremstille Ynde; eller de foretrak andre Gjenstande, som gave Lejlighed til at lægge Udtrykket af Lidenskab i Figurerne. Athenen og Sikyon vedbleve at frembringe de største Kunstnere, der i denne Tidsalder som i den forrige inddeles i tvende Skoler, der have Navn efter de to nævnte Stæder.

a) Den ny attiske Skole.

52. Ligesom paa Feidias's Tid forfærdigede denne Skole endnu mest Gudebilleder, men valgte fortrinsvis Guddomme, der gave Lejlighed til en blødere Behandling eller hæftigere Fremstilling. Det Stof, denne Skoles Kunstnere benyttede, var mest Marmor, der udelukkende brugtes af dens to første Mestere, Skopas og Praxiteles.

53. *Skopas* fra Paros, omtr. 390—350, var tillige Bygmester og opførte Athena Aleas Tempel i Tegea (§ 26) samt arbejdede paa det berømte Mausoleion, et Gravmæle, den kariske Dronning Artemisia lod opføre til Minde om sin afdøde Ægtefælle Mausolos. Nogle af Skopas's vigtigste Statuer forestillede Dionysos, Afrodite og Apollon. Hans Apollon, der var fremstillet som *κισσαρῶδός* i en lang Klædning med en Lavrbærkrans om Haaret og spillende paa *κισάρα*, var først opstillet i denne Guds Tempel paa Forbjærgtet Aktion i Akarnanien, hvorfra Statuen efter Augustus's Sejer førtes til Rom og under Navn af Apollo Palatinus opstilledes i det pragtfulde Tempel paa Palatium, der opførtes til Minde om Sejren. En Efterligning deraf haves endnu i den saakaldte vatikanske Apollo.

54. *Praxiteles* fra Athenen, samtidig med Filip 2 af Makedonien, forfærdigede Statuer tildels af de

samme Guder, som Myron, nemlig Dionysos, Eros, Afrodite og Apollon med Tilnavn *ὁ σαυροκτόνος*, fordi han med en Kniv i Haanden venter paa, at en Firben skal krybe op ad en Træstamme, hvortil han læner sig, for derpaa at kunne dræbe den. Praxiteles's berømteste Statuer vare de to, der forestillede Afrodite, og hvortil han skal have taget de Hetærer, med hvem han levede, til Model. Den ene af disse Statuer, der forestillede Afrodite beklædt, blev opstillet paa Æn Kos (den koiske Afrodite), den anden derimod, som forestillede hende nøgen, ligesom hun træder ud af Badet og igjen vil tage sit Klædebon paa, blev opstillet i Knidos i Karien (den knidiske Afrodite). En anden berømt Statue af Praxiteles forestillede en ung Satyr, der lænede sig til en Træstub, og som Grækerne gave Tilnavnet *ὁ περιβόητος*. Af næsten alle disse Statuer have vi Efterligninger fra en sildigere Tid. Især har den knidiske Afrodite hyppig været Gjenstand for Efterligning, og berømte Statuer, som den kapitolske, vatikanske og mediceiske Venus have mere eller mindre haft den til Forbillede.

55. En berømt i Florens opbevaret Statuesamling, der forestiller Niobe og hendes Børn i det Øjeblik, de blive dræbte af Apollon og Artemis, skylder enten Skopas eller Praxiteles sin Tilværelse. Statuerne synes oprindelig at have dannet en Gruppe bestemt til Prydelse for en Gavlfordybning, og man antager, at det er denne Gruppe, der har smykket Apollo Sosianus's Tempel i Rom.

56. Foruden Skopas og Praxiteles fortjene endnu to af den ny attiske Skoles Kunstnere fortrinsvis at nævnes, nemlig Leokhares og Kefisodotos.

Leokhares er især bleven berømt ved en Gruppe, hvoraf vi endnu have en Efterligning, og som forestiller Ganymedes, der røves af Örnen. Begge forestilles at svæve højt i Luften, medens Ganymedes's Hund, der sidder paa Jorden, göer ad dem; men Situationen er blot antydet, idet Kunstneren har været nødt til at sammentrænge Figurerne saaledes, at Hunden i Virkeligheden er lige ved Siden af Ganymedes.

Kefisodotos, *Praxiteles*'s Sön, forfærdigede en Gruppe, der forestillede to kæmpende Pankratiaster. En Efterligning af denne, der findes i Florens, vækker Beundring ved den kunstige S sammenslyngning af de kæmpendes Lemmer.

57. Fra denne Tid skriver sig det tidligere under Navn af Demosthenes's Lanterne bekjendte lille Monument, der findes i Athenen. Det er et til at bære en Trefod bestemt meget lille rundt Tempel med korinthiske Söjler, der staar paa et højt Fodstykke og er oprejst af en *χορηγός* ved Navn *Lysikrates* til Minde om en af ham vunden Sejer i musisk Væddekamp (335). Frisen er smykket med Basréliefs, der i udtryksfulde Figurer fremstille Dionysos og hans Satyrer, der overvælde Tyrhenerne.

b) Den ny sikyoniske Skole.

58. Den sikyoniske Skoles mærkeligste Kunstner og den sidste græske Billedhugger af første Rang var

Lysippos fra Sikyon, der oprindelig var Kobbresmed og først i en modnere Alder begyndte at give sig af med Kunsten. Han var samtidig med Alexander den store, der satte saa høj Pris paa hans Kunstner-

dygtighed, at han ikke vilde lade sine Portrætstatuer forfærdige af nogen anden Billedhugger. Lysippos arbejdede udelukkende i Bronze og skal have støbt 1500 Statuer, af hvilke flere forestillede Alexander den store. Et af hans berömteste Arbejder var en Herakles, der udhvilte efter fuldendt Arbejde, og hvoraf den farnesiske Herkules er en Efterligning. Ligesom sine Forgængere af den ældre sikyoniske Skole udmærkede Lysippos sig ved sine Figurers Proportioner og skal have gjort dem noget slankere, end de vare i Virkeligheden, idet han paastod, at de ældre Kunstnere fremstillede Menneskene, som de vare, han selv derimod saaledes, som de burde være.

59. En egen Gren af Plastikken er *Sten og Stæmpelskærerkunsten*, som i denne Periode fik en meget udbredt Anvendelse. Myntstæmplerne smykkedes med Gudhoveder, allehaande Sindbilleder og mythiske Fremstillinger af forskjellig Art, og de til Forsegling almindelig brugte Ringe (*σφραγιδες*) med ædle Stene (Gemmer) vare ligeledes prydede med indgravede Billeder. Disse vare i Almindelighed ikke originale, men Efterligninger af et eller andet større Billedhuggerarbejde, og en efter Tidsfølgen ordnet Mynt- eller Gemmesamling giver derfor en temmelig paalidelig Forestilling om den forudgaaende Plastiks Beskaffenhed.

Den berömteste Stenskærer var *Pyrgoteles*, Alexander den stores samtidige, som hyppig udskar denne Konges Portræt.

C. Grafik.

60. Med Undtagelse af Vasetegningerne ere

næsten ingen Spor tilbage af denne Periodes Malerkunst. Hine Tegninger vare især i Begyndelsen stive og bevarede altid en vis Skarphed i Omridsene, og dette synes ogsaa at have været Særkjende for den øvrige Malerkunsts Frembringelser. De forskjellige Figurer holdtes ud fra hinanden ligesom paa Basréliefs, og vare altid klart belyste; der fandtes saaledes dengang større Lighed imellem Plastik og Grafik, end det nu er Tilfældet.

61. Vaserne, af hvilke de fleste og skjønneste forfærdigedes i Korinthos og Athenen, viste i Begyndelsen sorte Figurer paa rödgul Grund, siden rödgule Figurer paa sort Grund. En stor Mængde Vaser fra denne Tid er for nogle Aar siden funden ved Volci (i Etrurien). Til de interessanteste høre de saakaldte panathenaiske Vaser, der have været bestemte til som Kamppris ved de panathenaiske Lege at opbevare den hellige Olie af de attiske *μορίαί*. De have paa den ene Side Athenas Billede i krigerisk Stilling, paa den anden en Fremstilling af en Væddekamp.

62. Efter de gamle Forfatteres Vidnesbyrd have denne Periodes Malere indskrænket sig til Brugen af 4 Hovedfarver, Hvidt, Rödt, Gult og Sort, dog frembragtes ved Blanding af disse Farver flere Mellemparver.

Malerne¹ inddeles i tre Skoler, der fulgte paa hverandre.

a) Den attiske Skole.

63. I Athenen vovede Malerkunsten sig først ind paa vanskeligere Kompositioner. Det for Theatret nødvendige Dekorationsmaleri befordrede her navnlig Per-

spektivets bedre Behandling. Den mærkeligste Maler af den attiske Skole var

Polygnotos fra Thasos, Kimons samtidige og Ven, hvis Malerier smykkede den saakaldte Ποικίλη i Athenen, en λέσχη i Delfoi og flere Bygninger.

b) Den ioniske Skole.

64. De ioniske Kunstnere viste større Tilbøjelighed til Fremstilling af det bløde og yppige og gjorde betydelige Fremskridt saavel i Behandlingen af Lys og Skygge som i korrekt Tegning, De mærkeligste af denne Skoles Kunstnere vare Zeuxis og Parrhasios.

65. *Zeuxis* fra Herakleia (i Lukanien?), omtr. 400, udmærkede sig ved Lysvirkningen i sine Malerier, der sædvanlig fremstillede kraftige Legemer med Udtryk af ophøjet Værdighed, som f. Ex. en siddende Zeus, eller stor kvindelig Skjönhed, som en Helene, han i Kroton malede for et derværende Tempel. Man fortæller, at han havde haft de 5 smukkeste Piger i Kroton til Modeller, da han forfærdigede dette Maleri, hvorpaa han satte saa stor Pris, at han tog Penge for at lade det se. Zeuxis's Stolthed var ubegrændset; han erklærede tilsidst, at hans Værker ikke kunde betales med Penge og bortgav dem derfor.

66. *Parrhasios* fra Efesos, Zeuxis's samtidige, havde sin største Styrke i Tegningen, især af Omridsene. Han malede forskjellige Guder og Heroer, og et af hans mærkeligste Malerier forestillede det atheniensiske Folk, fremstillet som en enkelt Person (δῆμος Ἀθηναίων). Ogsaa Parrhasios viste megen Stolthed; naar han viste sig offentlig, optraadte han i pragtfulde Klæder med Gulddiadem om Hovedet.

c) Den sikyoniske Skole.

67. En større Lethed i Tegningen og videnskabelig Indsigt vare den sikyoniske Malerskoles Fortrin fremfor de ældre. En af dens Opfindelser var det enkavstiske Maleri med Voxfarver, som indbrændtes i Trætavler, hvorpaa Tegningen indgravedes med en skarp Stift, en Kunst, der senere gik tabt.

68. Til den sikyoniske Skole hører Grækenlands første Maler

Apelles fra Kolofon, Alexander den stores samtidige, hvis Malerier vare lige udmærkede ved Aand og Ynde. Han malede mange Portrætter af Alexander den store i forskjellige Stillinger og Omgivelser (f. Ex. med Tordenkilen i Haanden), og skal have været den eneste, der af Kongen fik Tilladelse til at male hans Portræt. Et af Apelles's berømteste Malerier var paa Kos og forestillede den af Havet opstegne Afrodite (*Ἀφροδίτη ἀναδυομένη*).

69. *Protogenes* fra Kannon (i Karien), en yngre samtidig af Apelles, skyldte sin Berømmelse til denne, der under et Ophold paa Rhodos blev opmærksom paa den hidtil ubekjendte Protogenes's Arbejder og skaffede ham Afsætning ved at erklære, at han vilde kjøbe hans Malerier og sælge dem igjen som sine egne for at tjene paa dem. Protogenes's mærkeligste Maleri skal have forestillet Jalysos, en af Rhodos's Skytguder og Søn af Helios.

70. Et bevaret Maleri, der kan give en Forestilling om denne Periodes Malerkunst, er det saakaldte aldobrandinske Bryllup, et i Rom fundet Vægmaleri, der forestiller tre Scener af et Bryllup.

Tredie Periode.

Fra omtr. 300 f. Kr. til omtr. 550 e. Kr.

71. Efter at have naact et glimrende Højdepunkt begyndte Kunsten i denne Periode atter at dale og tabte sig tilsidst ganske i Middelalderens Barbari. Dog maa man i denne Periode adskille tvende Tidsaldere, af hvilke den første endnu bevarer en vis Originalitet, medens den anden ganske har hengivet sig til en Efterligning, der efterhaanden röber mindre og mindre Talent.

Förste Afdeling.

Den alexandrinske Tidsalder (300—30 f. Kr.).

72. De mange Fyrsteslægter, som opstode efter Alexander den stores Död, ydede Kunstnerne Fordele og Beskyttelse. Men uagtet ej alene Ptolemærne men ogsaa de syriske og pergamenske Konger, Pyrrhos i Epeiros, Hieron i Syrakus og flere belönnede deres Arbejder kongelig, sank dog Kunstnernes Dygtighed ved idelig at sættes i Virksomhed i Pragtens Tjeneste, og en Jagen efter Effekt, som blev mere og mere almindelig, skadede deres Værkers Skjönhed.

Ann. Vi kalde denne Tidsalder den alexandrinske, ikke saa meget fordi Kunsten især blomstrede i Alexandria, som fordi denne By var Hovedsædet for Datidens Kultur og navnlig de litterære Sysler.

A. Arkitektonik.

73. Aulæget af ny Hovedstæder, som Alexandria, Antiokheia og flere beskæftigede mange dygtige Bygmestre, ligeledes opførtes ny Templer paa flere Ste-

der, og pragtfulde Boliger indrettedes for de knnstelskende Fyrster. Selv Fartöjer som Hierons som en Fæstning udrustede Skib med Taarne istæden for Master gjorde Fordring paa Arkitekternes Virksomhed. En egen Art af Bygninger vare de saakaldte *Μαυσωλεία*, pragtfulde Gravkamre, der havde deres Navn af det i § 53 omtalte for Mausolos opførte Gravmæle.

En Lævning af denne Tidsalders Bygningskunst er Vindenes Taarn i Athenen, et ottekantet Taarn, smykket med Statuer af 8 Vinde, der vende mod de tilsvarende Verdenshjørner.

74. Tidsalderens berömteste Bygmester var *Deinokrates*, der havde anlagt Alexandria og udmærkede sig ved sine æventyrlige Planer, som f. Ex. til at omdanne Bjerget Athos til en knælende Figur og at indrette et Tempel for Arsinoe 2, Ptolemaios 2's Søster og Hustru, med en Hvælving af Magnetsten, hvori Arsinoes Billedstøtte skulde svæve frit, holdt i Ligevægt af de modsatte Magnetkræfter.

B. Plastik.

75. Af de tidligere Billedhuggerskoler vedblev den **sikyoniske** at levere Bronzearbejder, der dog ikke saa meget bestode i Statuer, som i Forsiringer paa Vaaben, Kar osv. En udmærket smuk Pröve paa saadanne Bronzearbejder ere to ved Floden Siris i Lukanien fundne Brystplader af et Harnisk, paa hvilke de to Ajanter, hver i Kamp med en Amazone, findes i drevet Arbejde.

76. Paa **Rhodos** dannede sig i denne Tidsalder en Billedhuggerskole, som frembragte mange effektfulde Grupper og Figurer, tildels i overnaturlig Stör-

relse, hvilket paa denne Tid var meget yndet. En særdeles stor Kolos var det under Navn af den rhodiske Kolos bekjendte 70 Alen høje Bronzebillede af Rhodos's Skytsgud Helios, der var anbragt ved Indløbet til Byen Rhodos's Havn, men allerede inden det 3die Aarhundredes Udløb var styrtet sammen ved et Jordskjælv.

77. Til de mærkeligste bevarede Værker af den rhodiske Skole hörer foruden en Mængde Billeder af Konger og personificerede Stæder:

Laokoonsgruppen i Vatikanet, af Marmor, forestillende Laokoon og hans to Sønner i Kamp med de to Slangere. Det ene af Börnene er alt saaret, det andet ser ængstlig paa Faderen, som forgjæves søger at fjærne Slangen fra sig. Stærk Pathos udtaler sig navnlig i Hovedfigurens Ansigt og Bevægelser.

Den farnesiske Tyr i Neapel, en Gruppe i Marmor, der forestiller, hvorledes Amfion og Zethos binde Dirke til den vilde Tyr, der skal sönderslide hende.

Flere Figurer henhörende til Grupper, som forestille Scener af Kampen imellem Kelterne og Grækerne, som *Moribundo* (den döende) paa Kapitoliet, en paa sin Halskjæde kjendelig saaret Kelter; *den borghesiske Fægter* i Louvre, en Græker, der bevæbnet med Skjold og Lanse gör Udfald imod en Rytter; *Arria* og *Paetus* i Villa Ludovisi, en Gruppe der forestiller en Kelter, som efter at have dræbt sin Hustru stöder Dolken i sit eget Bryst.

Ann. De Navne, som disse og mange flere berömt Statuer bære, svare ikke til Figurernes virkelige Betydning, men ere opstaaede ved falske Udtydninger. Saaledes er den sidatnævnte Gruppe kaldt *Arria* og *Paetus*,

fordi man antog, at den forestillede Caecina Paetus, der med ulykkeligt Udfald gjorde Opstand imod Claudius og af sin Hustru Arria, der foregik med sit Exempel, blev opmuntret til at dræbe sig selv for ikke at falde i Fjendens Vold.

78. Ogsaa den **attiske** Skole frembragte i denne Tidsalder efter nogen Standsning Mestere, som dog især udmærkede sig ved en fortrinlig Udførelse af ældre Kunstneres Ideer. De mærkeligste ere:

Kleomenes, der efter Praxiteles's knidiske Afrodite som Forbillede forfærdigede den saakaldte mediciske Venus, der forestillede Gudinden nøgen med en Delphin ved Siden.

Glykon, der efter Lysippos forfærdigede en Herakles (den farnesiske Herkules), men i Marmor.

79. Om *Sten- og Stæmpelskærerkunstens* Fremskridt vidne de smukke Mynter fra denne Tidsalder med Portrætter som Ptolemæernes og Selevkidernes, og flere skaarne Stene, af hvilke de største og berömteste ere den saakaldte *Cameo Gonzaga* i St. Petersborg og en anden *Cameo* i Wien, begge *Onyxstene*, der forestille Hovedet af *Ptolemaios 2* og hans Hustru, den ældre og yngre *Arsinoe*, i ophøjet Arbejde.

Anm. *Cameo* kaldes en Sten, der er saaledes udskaaeren, at *Figurerne* vise sig ophøjede, *intaglio* derimod en, hvori *Figurerne* ere indgravede. Denne sidste Art, der brugtes i *Signetringe*, var den almindeligste.

C. Grafik.

80. Malernes *Kompositioner* omfattede i denne Tidsalder flere *Gjenstande* end tidligere. Saaledes opkom den saakaldte *ῥυπαρογραφία*, en Art *Genremaleri*,

der forestillede Situationer og Gjenstande af det daglige Liv (Stilleben). Vaserne tabe sig derimod og Tegningerne paa dem røbe, at det ikke længer var Kunstnere, men kun Haandværkere, som befattede sig med dem. Om Malerkunstens Standpunkt i denne Tidsalder aflægges imidlertid et fordelagtigt Vidnesbyrd af flere Mosaikarbejder, af hvilke det berømteste i 1831 blev fundet i Pompeji i den saakaldte Casa del Fauno. Dette Mosaikmaleri bestaar af Marmorstykker, som ere indlagte i Gulvet, og forestiller et Slag imellem Dareios og Alexander den store. Perserkongen, der blot bevæbnet med Persernes Nationalvaaben, Buen, befinder sig paa sin Stridsvogn, er udsat for at falde i Hænderne paa sin til Hest fremstormende Fjende, og en Perser iler til med en Ridehest for at tilbyde Kongen denne til Flugt. Dareios's Ansigt bærer Præget af hæftig Skræk, de øvrige Perseres af Bekymring for Kongen.

Anden Afdeling.

Den romerske Tidsalder (30 f. K. — 550 e. K.)

§1. De med Grækerne beslægtede og ved Beröring med dem dannede Etruskere havde frembragt en Kunst, som i sin Begyndelse havde megen Lighed med den græske i dennes ældste Skikkelse og siden vel mere og mere forbedredes, dog uden at naa en saadan Fuldkommenhed, som den græske. Den etruskiske Kunst forplantede sig til Rom, men standsedes i sin Fremskriden og Udvikling ved det Bekjendtskab, man i Italien kom til at gjøre med den græske Kunst, hvilket bevirkede, at dennes Værker bleve foretrukne. Efter de græsk-asiatiske Rigers Undergang levede de-

res Kunst derfor endnu hos Romerne, der brugte græske Kunstnere til at smykke Templer og Paladser, Theatre og Triumfbuer. Uagtet Kunsten imidlertid næsten slet ikke frembragte noget originalt Arbejde, udmærkede dog mange af de Kopier, der hyppig frembragtes af ældre Arbejder, sig ved Skjönhed og stor Færdighed i Udförelsen.

A. Arkitektonik.

§2. Den etruskiske Bygningsmaade, der ogsaa brugtes i Rom, var noget forskjellig fra den græske, og de efter hin opførte Templer havde i Reglen kun en Søjlegang paa Forsiden, men indeholdt 3 ved Siden af hinanden beliggende cellae (f. Ex. Jupiters Tempel paa Capitolium). Senere opførte man i Rom Templer i græsk Stil, hvoriblandt de mærkeligste vare Apollo Palatinus's af Augustus opførte Tempel og det af M. Agrippa opførte runde Pantheon, der endnu er til, men er blevet forandret til en Kirke (Sta. Maria della rotonda). Af den olympiske Zeus's Tempel i Athenen (τὸ Ὀλυμπιεῖον), opført af Hadrianus, ere nu kun nogle faa Søjler tilbage.

§3. En ny Gjenstand for Bygmestrenes Virksomhed vare de til Ære for nogle Kejsere i Rom oprejste Stötter og Triumfbuer, som Columna Trajani, 118 Fod høj, indvendig hul med en Vindeltrappe, Arcus Septimii Severi, Arcus Constantini o. fl., af hvilke de yngste tildels smykkedes med Billedhuggerarbejder, som toges af de ældre.

B. Plastik.

§4. De allerede omtalte Triumfbuer og lignende

Bygningsværker prydedes med Billedhuggerarbejder, især Réliefs, tildels forestillende historiske Begivenheder. En vigtig Del af denne Tidsalders plastiske Kunstværker udgjorde de mange Brystbilleder (Buster), der forfærdigedes af Kejsere og Kejsrerinder samt andre. Ogsaa Billeder i fuld Legemsstørrelse forfærdigedes hyppig; dog var det ej sjældent, at kun Hovederne vare ny, det øvrige derimod blev taget af et ældre Billede, som oftest forestillende en Guddom eller en foregaaende Kejser. Det var meget almindeligt at fremstille Kejserne i Skikkelse af en Gud (f. Ex. Juppiter) og Kejsrerinderne som Gudinder (f. Ex. Juno) med de disse Guddomme tilkommende Attributter; undertiden gjorde man sig ej engang den Uleilighed at forandre Hovederne, men satte blot en Indskrift paa Fodstykket for at betegne, hvem Billedet nu skulde forestille (*μεταγράφειν*). Undertiden forandredes ogsaa en Guds Billede til en andens ved Forandring af Attributter (*μεταρρύθμιζειν*).

85. De mærkeligste Statuer fra denne Tid ere Kopier af ældre. Saadanne ere:

Den belvederiske Apollo, en næsten nøgen Figur, der forestiller Apollon Kallinikos.

Den meliske Afrodite, funden paa Æen Melos.

Den farnesiske Flora i Neapel, der blot ved Restaurationen er bleven til en Flora.

Kolosserne paa Monte Cavallo (mons Quirinalis) i Rom, forestillende Kastor og Polydeukes i Begreb med at tæmme Heste. De bære paa Fodstykkerne de falske Indskrifter *Opus Fidiaë* og *Opus Praxitelis*.

Nogle til en Marsyasgruppe hørende Figurer i Florens, som *Marsyas* selv og *Sliberen*, en Slave,

der sliber den Kniv, hvormed Marsyas skal flaa.

86. Disse vel udførte Kopier ere imidlertid blot at betragte som Undtagelser. Hvorledes Plastikken stadig gik tilbage, ses bedst af den Maade, hvorpaa Kejsernes Portrætter behandlede ej alene i Buster, men ogsaa paa Mynterne, hvis Værdi som Kunstværker efterhaanden blev ringere og ringere.

C. Grafik.

87. Staffelmaleriet, der tidligere var det mest yndede, forsvandt i denne Periode næsten ganske. Derimod dyrkedes Vægmaleriet meget, hvorom de Levninger vidne, som endnu findes i Herculanium og Pompeji. De forestille allehaande mythiske og andre Gjenstande, for en Del ere de blot Arabesker, det er Forsiringer bestaaende af Linier, der slaa over i Plante- og Dyrefigurer. Farverne ere stærke og mangeartede.

88. Under Folkevandringen forsvandt Kunsten mere og mere, og dens ældre Værker bleve for største Delen ødelagte. Det var først flere Aarhundreder efter Romerrigets Undergang, at Italienerne igjen begyndte at bringe Kunsten til Live, og at denne Bestræbelse udbredte sig til andre af den ny Tids Nationer, hos hvem Kunsten siden har modtaget en ny Udvikling uden dog i de vigtigste Henseender atter at have naaet det Standpunkt, hvorpaa den befandt sig i Feidias's og Iktinos's Tid.

Efterretninger

om

Aalborg Kathedralskole

i

Skoleaaret 1845—46.

af

Skolens Rektor.

Lærerpersonalet.

Efterat Statsraad Tauber i nogen Tid efter sin Entledigelse ifølge Anmodning af den kongelige Direktion havde vedblevet at bestyre Rektoratet, udnævntes under 26de August 1845 Mag. art. Paul Hagerup Tregder, konst. Lektor ved Sorø Akademi, til Skolens Rektor og overtog Bestyrelsen den 1ste Oktober med det ny Skoleaars Begyndelse. Paa samme Tid udnævntes Adjunkt Claudi til ordineret Kateket og første Lærer ved den ny oprettede Borger-skole i Aalborg og frattraadte som Følge heraf sit Embede ved Kathedralskolen, hvorimod Adjunkt Johnsonen, der i nogen Tid havde haft Permission paa Grund af en Udenlandsrejse, med Novbr. Maanedes Begyndelse atter overtog sine Funktioner. Hr. Johnsonen er imidlertid senere udnævnt til Overlærer ved Horsens lærde Skole fra 1 Septbr. 1846 og vil saaledes ved dette Skoleaars Slutning forlade Aalborg Kathedralskole, hvorved han har været Lærer siden Begyndelsen af Aaret 1837. Den hidtil konstituerede Lærer Cand. Theol. Peter Georg Behrend blev under 28 Novbr. 1845 allern. udnævnt til Adjunkt; og da Gymnastiklæreren Kapitain v. Gedde paa Grund af Ansættelse andensteds tog sin Afsked, overdroges hans Fag fra 1ste April 1846 til den konst. Lærer Cand. Theol. Neumert.

Undervisningen

blev fra Skoleaarets Begyndelse i flere Henseender læmpet efter den for de tre udvidede Skoler i Kjøbenhavn, Odense og Kolding foreskrevne provisoriske Plan. Saaledes er Latin og Fransk ikke bleven læst i nederste Klasse (I. B.), hvor derimod et desto større Tilmetal tillagdes de under en Lærer

forenede Fag Dansk og Tyff. I næste Skoleaar ville endnu større Forandringer i Undervisningsplanen kunne indtræde, idet navnlig Latin og Græsk ville blive udsatte hver et Aar længere, ligesom ogsaa Undervisning i Naturhistorie og Tegning vil blive meddelt i de nederste Klasser. For at imidlertid disse Forandringer i Planen for Skolens Virksomhed kunne komme til at bære de forønskede Frugter, er det i høj Grad af Vigtighed, at de Forældre, der agte at anbringe deres Sønner i Kathedralskolen, lade dem gaa alle Skolens Klasser, navnlig begge de nederste, igjennem og ikke sege at forberede dem paa anden Maade for nogen af Mellemlasferne, hvori de i Fremtiden ikke ville kunne antages, medmindre de have modtaget en forberedende Undervisning, der ganske svarer til den, som Skolen meddeler sine egne Disciple i de første Aar.

Undervisningen begyndte den 6 Oktober og vil sluttes ved Hovedexamen i Juli Maaned, saa at Skoleaaret 1845—1846 bliver noget kortere end sædvanlig. Den i Februar Maanedes Slutning afholdte Halvaarsexamen voldte ingen sænderlig Afbrydelse i Undervisningen, da denne Examen for i Aar blev afholdt saaledes, at Rektor som vedkommende Lærers eneste Medcenfor overværede Examinationen i de til hvert Fag bestemte sædvanlige Timer, hvorfor de Klasser, der ikke netop prøvedes, usforstyrrede kunde fortsætte Arbejdet.

De forskjellige Lærefag have i dette Skoleaar været saaledes fordelte:

A. De faste Lærere:

Rektor Mag. Tregder: Latin og Græsk i 4de Klasse, samt 1 Time ugentlig i hver af de andre Klasser, i alt ugentlig . . . . . 18 Timer.
 Overlærer Golding: Dansk i 4de og 3die Kl., Latin og Græsk i 3die Kl. . . . . 17 Timer.

Adjunkt Johansen: Fransk i alle Klasser, Latin i 2den Kl. A	20	Timer.
Adj. Hansen: Religion i alle Klasser, Historie og Geografi i 1ste Kl. B	21	Timer.
Adj. Fermiin: Dansk i II A, II B og I A, Latin i II B og I A	31	Timer.
Adj. Behrend: Tyff, Mathematik og Regning i alle Klasser med Undtagelse af I B	25	Timer.
Konst. Lærer Cand. Theol. Neumert: Græsk i II A og II B, Dansk og Tyff i I B . . .	22	Timer.
Konst. Lærer Cand. Theol. Krarup: Hebraisk i 4de og 3die Kl., Historie og Geografi i alle Klasser undtagen I B	24	Timer.

B. Timelærerne:

Skrivelærer Lund: Skrivning i III, II, I . . .	9	Timer.
Kantor Gregersen: Sang i hele Skolen . . .	6	Timer.
Kapt. Gedde til 1ste April 1846	4	Timer.
Derpaa konst. Adj. Neumert Gymnastik og Svømning i hele Skolen	6	Timer.

Det hvert Fag tillagte Antal Timer ses af følgende

Label:

Klasser:	IV	III	II A	II B	I A	I B	Sum.
Dansk	2	2	2	2	3	6	17
Tyff	2	2	2	2	3	6	17
Fransk	2	2	2	2	3		11
Latin	10	9	9	9	10		47
Græsk	5	4	4	6			19
Hebraisk	2	2					4
Religion	3	3	2	2	3	3	16
Hist. og Geogr.	4	4	4	4	4	5	25
Mathematik og Regning	3	3	2	3	3	5	19
Skrivning		1	4	4	4	4	17
Sang	1	1	2	2	3	3	12
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	12
Rektors Timer		1	1	1	1	1	5
I alt:	36	36	36	39	39	35	

Ved Undervisningen i Skrivning og Sang samt i Rector's Timer have 2den Kl. A og B og ligeledes 1ste Kl. A og B været samlede, det samme har ved Sangundervisningen været Tilfældet med 4de og 3die Kl. I Gymnastik have Disciplene været inddelte i to Hold: 4de og 3die, 2den A & B og 1ste A & B, i Svømming i tre Hold: 4de og 1ste B, 3die og 1ste A, 2den A og B. Ellers er hver Klasse bleven særskilt undervist.

De gjennemgaaede Pensa.

I Skoleaaret 1845—46 ere følgende Pensa gjennemgaaede:

Latin.

IV Klasse. (Rector). Cic. pro Milone, Livius lib. 33—34. Cic. de orat. lib. 2. Hor. Epist. lib. 1—2. Af Madvig's Sproglære ere de uregelrette Udsagnsord og Ordsvøjningslærens andet Afsnit samt Tillægene repeterede. Det øvrige er medtaget under Læsningen af Forfatterne, til hvis Forklaring Stykker af Bojesens rom. Antiquiteter og Tregders Litteraturhistorie ere benyttede. Cic. de orat. og Horats er forud gjennemgaaet af Læreren, paa det øvrige have Disciplene forberedt sig paa egen Haand. Ugentlig 3 skriftlige Stile og Versioner; undertiden mundtlig Oversættelse fra Græsk. — Med Dimittenderne er det tidligere læste repeteret i en ugentlig Time.

III Klasse. (Overlærer Golding). Cic. Catil. 1—4 og pro Milone, Verg. Aen. lib. 3. Madvig's Verslære samt Ordsvøjningslæren indtil 2det Afsnits tredie Kapitel. Af de følgende Kapitler bleve desuden flere Regler lejlighedsvis efterflagne. Ved at forklare Udsager benyttedes Bojesens Haandbog. Ugentlig 3 skriftlige Stile og Versioner.

Læsningen af Forfatterne gav jævnlig Lejlighed til mundtlige Stiløvelser.

II Klasse A. (Adj. Johansen.) Af Cornelius Nepos de 13 første Levnetsbeskrivelser samt Atticus. Caesar de bello Gall. lib. 5—6. Af Madvig's Sproglære er læst og repeteret det vigtigste af Formlæren samt gennemgaaet Hovedreglerne af Ordføjningslærens første Afsnit. 2 Stile ugentlig efter Jørgensen's Materialier.

II Klasse B. (Adj. Jermin.) Af Corn. Nepos de 13 første Levnetsbeskrivelser. Af Madvig's Sproglære er læst Formlæren samt af Ordføjningslæren de til Brug under Læsningen nødvendige Regler, desuden §§ 246—298 jævnsides med Stile efter Trojels Exempler og Jørgensen's Materialier.

I Klasse A. (Adj. Jermin.) Borgens Læsebog S. 76—94. Af Madvig's Formlære (den kortere Bearbejdelse) §§ 15—94 med Undtagelse af 9de Kapitel og enkelte Stykker, samt af det øvrige hvad der efterhaanden behøvedes ved Læsningen af Fablerne. Af og til skriftlige og mundtlige Øvelsesexemplar.

Græsk.

IV Klasse. (Rektor.) Hom. II. lib. 22—24. Herodot lib. 8—9. Langes Formlære repeteret. Det vigtigste af Ordføjningslæren mundtlig meddeelt under Læsningen af Forfatterne. Undertiden mundtlig Oversættelse fra Latin. Med Dimittenderne er det tidligere læste repeteret i en ugentlig Time.

III Klasse. (Overl. Golding.) Xenoph. Anab. lib. 1—2. Hom. II. lib. 2. I Langes Gramm. blev Formlæren repeteret; af Syntaxen lærtes, hvad der fandt Anvendelse under Læsningen af Forfatterne.

II Klasse A. (Adj. Neumert.) Lunds Læsebog, andet Afsnit S. 95—136. Tregders Formlære er med Undt. af det, der blot vedkommer Dialekterne, og enkelte Anmærkninger læst i Forbindelse med Læsebogens Stykker og i Sammenhæng repeteret.

II Klasse B. (Adj. Neumert.) Lunds Læsebog, første Afsnit med Undt. af enkelte Exempler. Tregders Formlære med Undt. af det, der blot vedkommer Dialekterne, og enkelte Num. Af de uregelrette Udsagnsord lærtes blot de, der vare fornødne for den øjeblikkelige Brug. Ved den første Læsning af Gramm. blev blot det lært, der for Øjeblikket var nødvendigt, anden Gang lærtes Formlærens Regler i Sammenhæng.

Hebraisk (Adj. Krarup.)

IV Klasse har læst de befalede Kapitler af Genesiss og repeteret Lindbergs Gramm.

III Klasse. Det ældste Parti har læst Gen. 3—12, i Lindbergs Gramm. Læren om Nomina, Talord og Partikler samt repeteret det øvrige. Det yngste Parti har læst Gen. 1—2 og i Lindbergs Gramm. Elementarlæren og Berberne.

Dansk.

IV Klasse. (Overl. Golding.) I det første Halvaar hver Uge, senere hver anden Uge en skriftlig Udarbejdelse, hvortil for det meste gaves nogle vejledende Bink. Stykker af Digtere og Prosaister bleve efter Tur forelæste af Disciplene, undertiden ogsaa af Læreren, hvorved Thortsens Udfigt stadig benyttedes.

III Klasse. (Overl. Golding.) Ugentlig en Udarbejdelse.

II Klasse A. (Adj. Fermiin.) Hjorts Børneven S. 229—332. Af Holsts poet. Læsebog ere nogle Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære er hel gennemgaaet. Ugentlig en Udarbejdelse.

II Klasse B. (Adj. Fermiin.) Hjorts Børneven S. 229—332; Holsts poet. Læsebog og Bojesens Sproglære ere benyttede ligesom i II Kl. A. En Gang ugentlig Rettskrivningsøvelser eller Medskrivelse af en kort Fortælling.

I Klasse A. (Adj. Fermiin.) Hjorts Børneven S. 33—52, de poetiske Stykker udenad, S. 356—364 og nogle enkelte Stykker paa forskjellige Steder. Bojesens Sproglære er gennemgaaet. 1 à 2 Gange ugentlig Rettskrivningsøvelser.

I Klasse B. (Adj. Neumert.) Hjorts Børneven S. 1—332. Af Barfods poet. Læsebog ere nogle og tyve større og mindre Digte lærte udenad. I Forbindelse med Dvøvelserne i Analyse er Bojesens Sproglære gennemgaaet med Undtagelse af Afsnittet om Ordstillingen. 3—4 Gange ugentlig ere Disciplene øvede i Rettskrivning efter Diktat, og Stilene tilbøds rettede af dem selv indbyrdes under Læreren's Vejledning.

Endt.

IV Klasse. (Adj. Behrend.) Hjorts Læsebog S. 412—450 og Schillers Wilhelm Tell. Hjorts Grammatik gennemgaaet. Hver anden Gang efter Grønberg skriftlige og mundtlige Dvøvelser i at oversætte fra Dansk.

III Klasse. (Adj. Behrend.) Hjorts Læsebog S. 113—146 og noget af Goethes Herrmann und Dorothea; af Hjorts Gramm. er Formulæren repeteret. Hver anden Gang efter Grønberg skriftlige og mundtlige Dvøvelser i at oversætte fra Dansk.

II Klasse A. (Adj. Behrend.) Riises større Læse-
bog S. 182—313. Af Hjorts Grammatik Formlæren med
Undtagelse af Kjønsreglerne. Hver anden Gang skriftlige
og mundtlige Stiløvelser dels efter Grønberg dels som Over-
sættelse paa Tyff af et i Forvejen fra Tyff skriftlig oversat
Stykke.

II Klasse B. (Adj. Behrend.) Riises større
Læsebog S. 1—74. Af Hjorts Gramm. Formlæren med
Undt. af Læren om Declination og Kjon. Hver anden Gang
skriftlige og mundtlige Stiløvelser som i 2 A.

I Klasse A. (Adj. Behrend.) Riises mindre
Læsebog S. 22 til Enden. Af Hjorts Gramm. Artiklerne,
Adjektivernes Declination, Pronomina, Talord, Hjelpever-
bernes og de regelmæssige Verbers Konjugation samt Præ-
positionerne. Noget lette Smaadigte ere lætre udenad. Di-
sciplene øvedes i at skrive Tyff efter Diktat saaledes, at de
hjemme forberedte sig paa, hvorledes Ordene stavedes i det
Stykke, som skulde dikteres.

I Klasse B. (Adj. Neumert). Riises mindre
Læsebog S. 1—176. Kung's Formlære er efterhaanden gjen-
nemlæst med Undtagelse af en Del uregelrette Udsagnsord.
Et Par Gange om Ugen er der vekselvis dikteret eller skrift-
lig oversat nogle Øvelsesexempler.

Fransf. (Adj. Johnsen.)

IV Klasse. Borrings études litt. S. 1—89. Bor-
rings Cours de langue S. 69 til Enden.

III Klasse. Borrings Læseb. f. Mellemkl. S. 1—
32, 53—74, 151 til Enden. Af Abrahams's Sprog-
lære det vigtigste af Formlæren, hvilket med Tillæg af nogle Anm. er
repeteret.

II Klasse A. Borrings Læsebog for Mellemkl.

E. 1—53 og 74—128. Af Abrahams's Sproglære er det vigtigste af Formlæren læst to Gange og de uregelrette Verber 3 Gange.

II Klasse B. Borrings Manuel E. 27—92. Af Abrahams's Sproglære er det vigtigste af Formlæren læst to Gange.

I Klasse A. Borrings Manuel E. 27—73. Af Abrahams's Sproglære Formlæren med Forbigaaelse af Anmærkningerne.

Religion (Adj. Hansen.)

IV Klasse. Fogtmann's Lærebog og Herslebs større Bibelhist. ere gennemgaaede, desuden Matthæi Evangelium i Grundsproget. En skriftlig Udarbejdelse 1 Gang om Maa-neden.

III Klasse. Fogtmann's Lærebog §§ 1—46 og §§ 122—156. Herslebs større Bibelhist. fra 3die Afdeling til Enden.

II Klasse A. Valles Lærebog og af Herslebs større Bibelhist. 3die og 4de Afdeling.

II Klasse B. De 5 første Kapitler af Valles Lærebog og af Herslebs større Bibelhist. fra 3die Afd. til Apostlenes Historie.

I Klasse A. De 5 første Kapitler af Valles Lærebog og hele Herslebs mindre Bibelh.

I Klasse B. Hele Herslebs mindre Bibelh. og nogle Psalmer.

Geografi.

IV Klasse. (Adj. Krarup) har gennemgaaet hele Ingerslebs større Geografi.

III Klasse. (Adj. Krarup) har i Ingerslebs Ge-

ograft læst og repeteret Asien, Afrika, Europa, Danmark, Norge, Sverrig, Rusland og Polen.

II Klasse A. (Adj. Krarup.) Efter samme Bog læst og repeteret Amerika, Europa, Danmark, Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Frankrig, England, Spanien, Holland og Belgien.

II Klasse B. (Adj. Krarup.) Efter samme Bog ligeledes læst Asien og Afrika.

I Klasse A. (Adj. Krarup.) Efter Millings mindre Geogr. læst og repeteret samtlige Lande i Europa.

I Klasse B. (Adj. Hansen.) Millings mindre Geogr., dog kun paa Landfaartet.

Historie.

IV Klasse. (Adj. Krarup.) Det ældste Parti har læst hele Historien efter Kosfods større Lærebog; de øvrige det samme med Undtagelse af Schweiz's, Italiens, Tyrkiets, det græske Keiserdømmes, Arabernes, Persernes og Mongolernes Historie. Danmarks Historie er tildels læst efter Allens Lærebog.

III Klasse. (Adj. Krarup.) Efter Kosfods Ud-
tog: Den gamle Historie indtil de romerske Kejsere, samt Frankrigs, Englands, Portugals, Spaniens og Nederlan-
des Historie.

II Klasse A. (Adj. Krarup.) Efter Kosfods
Ud-
tog: Frankrigs, Englands og Tysklands Historie til 1789.

II Klasse B. (Adj. Krarup.) Efter samme Bog:
Frankrigs og Englands Historie til 1789.

I Klasse A. (Adj. Krarup.) Ingerslevs fragm.
Historie §§ 19—48.

I Klasse B. (Adj. Hansen.) Af Ingerslevs fragm.
Historie den gamle Historie.

Mathematif og Regning.

IV Klasse. (Adj. Behrend.) Bergs Geometri. Efter Bergs Arithmetik det til Examen artium anordnede Pensum samt Ligninger af 1 og 2 Grad.

III Klasse. (Adj. Behrend.) Bergs Geom. S. 1—128. Bergs Arithm. § 1—135, desuden Læren om Kvadrats og Kubikrods Uddragning samt Ligninger af 1ste Grad med 1 ubekjendt.

II Klasse A. (Adj. Behrend.) Bergs Ledetraad i Geom. til Læren om Polygoner; fire af Klassens Elever have læst hele Bogen. Dvælses i Regning med Brøk og Decimalbrøk samt Bogstavregning.

II Klasse B. (Adj. Behrend.) Dvælses i Regning med Brøk og Bogstavregning.

I Klasse A. (Adj. Behrend.) Dvælses i Reguladetri, Brøk og Reguladetri i Brøk.

I Klasse B. (Adj. Fermiin.) De 4 Species i benævnte og ubenævnte Tal, Reguladetri; nogle Disciple ogsaa Brøk.

Forskjellige ny Bestemmelser.

a. Efterat Rektor ifølge Opfordring af den kongelige Direktion i Cirkulærsskrivelse af 13de Sept. 1845 havde afgivet sin Betænkning om hvilke af de i den provisoriske Plan for de tre udvidede Skoler indeholdte Bestemmelser enten strax eller i den nærmeste Fremtid kunde anvendes i Skolen, resolvede Direktionen under 13de Decbr., „1) at Skolens 6 Klasser fra næste Skoleaars Begyndelse benævnes I, II, III, IV, V, VI; 2) at de i Planen foreskrevne Betingelser for ny Disciples Optagelse allerede nu anses som Regel; 3) at indeværende Skoleaar slutes den 31te Avg. 1846, og at

Skoleaaret herefter tager sin Begyndelse den 1ste September; 4) at i Mar og fremdeles Hovedexamen henlægges til Slutningen af Juli Maaned, og Halvaarsexamen afholdes i Slutningen af Febr. Maaned; 5) at til Sommerferie bestemmes hele August Maaned; og 6) at Bestemmelserne i den provisoriske Plan § 6 om den ugentlige Skoletids Fastsættelse til et Antal af 36 Timer træder i Kraft fra næste Skoleaars Begyndelse." I en tidligere ved en Forespørgsel fra Rektor foranlediget Skrivelse af 13de Jan. 1846 har Direktionen endvidere bestemt, at den provisoriske Plan § 8 angaaende Skoleferien i sin Helted gjældende, og med Hensyn til Hovedexamen, at der ved denne, „hvortil paa sædvanlig Maade bliver at indbyde ved et Program, bør foruden den examinerende Lærer være tvende Censorer tilstæde, hvoraf den ene er en af Skolens andre Lærere, men den anden kan være en i Faget kyndig Videnskabsmand udenfor Skolen, hvilken iøvrigt som hidtil bliver at indbyde af Forsøret“, samt at „ingen kan betragtes som Censur og deltage i Censuren over Prøven i noget Fag i en Klasse, medmindre han har overværet den hele Examination i samme fra Begyndelsen til Slutningen.“

De ovenfor omtalte Betingelser for ny Disciples Optagelse indeholdes i den provisoriske Plan § 3 og ere følgende:

„For at kunne optages i Skolens første eller nederste Klasse udfordres:

1) at Discipelen har fyldt det 10de Aar eller ikkun mangler faa Maaneder deri, og er vaccineret, hvorom de fornødne Attester blive at fremlægge;

2) at han kan læse færdig dansk Tryk og Skrift, skrive det danske Sprog uden betydelige orthografiske Fejl, samt regne nogenlunde sikkert de fire Species;

3) at hans Sæder ere ufordærvede.

Saafrømt nogen attraar at optages i en af de højere Klasser uden at have gjenemgaaet de lavere i samme Skole, udfræves:

1) at Alderen ikke er under den, med hvilken Disciplen vilde være indtraadt i den vedkommende Klasse, dersom han havde med det fyldte 10de Aar begyndt Skolens nederste Klasse; og at han paa den anden Side heller ikke er saa gammel, at han ikke kan tilbagelægge det ham forestaaende Skolekursus til det fyldte 20de Aar;

2) at hans Kundskaber ere fyldestgjørende efter den Prøve, hvoraf Skolen betinger sine egne Disciples Oprykning til den Klasse, i hvilken han attraar at optages;

3) at han producerer Vidnesbyrd om ufordærvede Sæder og, saafrømt han har gaaet i en anden lærd Skole, da Testimonium, som viser, at han ikke enten er bortvist fra denne eller paa ulovlig Maade har forladt den eller er nægtet Afgang til her at oprykke til den samme Klasse, i hvilken han vil optages i den anden Skole."

b. Ved Cirkulærskrivelse af 12 Maj 1846 har Direktionen foreskrevet, at Skolekontingenterne som hidtil indfræves i Begyndelsen af de ordinære Kvartalsmaaneder, altsaa den 1ste Januar, 1ste April, 1ste Juli og 1ste Oktober, men at der for de Disciple, som anmeldes til Optagelse i Skolen ved Skoleaarets Begyndelse den 1ste Sept., vil være at erlægge, forinden de optages og indskrives i Skolens Protokoller, en Forudbetaling dels af Indskrivningspenge (5 Rbd.), dels af Kontingent for Lys og Brænde for Tiden indtil 31te Mars næste Aar, der dog kun beregnes som et halvt Aar (2 Rbd. 48 f.), dels endelig af Skolepenge for de fire Maaneder fra 1 Sept. til 31 Dec. (10 Rbd.; altsaa i hele 17 Rbd. 48 f.), hvorimod enhver Discipel, der indmeldes til Optagelse i Skolen i Løbet af Skoleaaret, vil have forinden Optagelsen at

erlægge Skolepengene for hele det Kvartal og Lys- og Brændefontingentet for hele det Halvaar, i hvis Løb han optages.

c. Efter Indstilling af Rektor har Direktionen bifaldet, at der for de Disciple, der til Efteraaret væntes dimitterede til Universitetet, bliver i Sept. Maaned indrettet en særskilt Undervisning i 2—3 Timer daglig udenfor den sædvanlige Skoletid.

d. Paa Grund af en Adjunkt Hansen allernaadigst forundt Rejsetilladelse har Direktionen tilladt, at Examen særskilt afholdes i denne Lærers Fag i Begyndelsen af Juli Maaned.

e. I Begyndelsen af Skoleaaret ytrede tilbøds paa de ældre Disciples Foranledning et ikke ringe Antal Forældre og Børgere det Ønske, at samlet Formiddagsskoletid maatte blive indført. Foranlediget ved disse Øringer tilstillede jeg, efter at Sagen var overvejet i et Lærermøde, de i Aalborg boende Forældre eller Børgere følgende Cirkulære:

„Et ikke ringe Antal af Forældre og Børgere for Disciple af Ra. hedrasskolens forskjellige Klasser have ytret Ønske om, at Skoletiden maatte blive forandret til samlet Formiddagsskoletid istæden for at være fordelt paa Formiddag og Eftermiddag. Uden at ville tale om de Fordele, den samlede Skoletid tilbyder Skolen i det hele og dens Lærere, kan jeg og mine Medlærere for Disciplenes Bedkommende ikke andet end lægge Vægt paa, at disse ved samlet Skoletid ogsaa opnaa samlet Tid til deres Forberedelse, som saaledes kan blive desto grundigere, naar den ikke er udsat for gjentagen Afbrudelse, ja at de endog, ved Nødvendigheden af at forberede sig paa at bevare det lærte i Huskommelsen for længere Tid end ellers, tvinges til at lære deres Pensja bedre; — at de faa Tid til at kunne tænke paa et eller andet Studium paa

egen Haand, hver efter sin Lyst og Tilbøjelighed; — at de sættes i Stand til at kunne gjøre sig nogen Bevægelse i fri Luft, hvilket ellers, især i Vinterens korte Dage, meget vanskeliggjøres dem; — at de undgaa at forlade Skolen i Mørke om Vinteren og saaledes ogsaa undgaa paa flere Maader at blive udsatte for Farer og Fristelser; — at den for Djuene skadelige og Luften i Skoleværelserne forpestende Brug af kunstigt Lys, der desuden let kan give Anledning til Uorden, næsten ganske bortfalder; og at endelig de ikke faa Disciple, der have lang Skolevej, undgaa den Tidspilbe og Ullæmpe, som slet Vejr og Føre forarsager dem, naar de skulle vandre den lange Vej 4 Gange om Dagen.

Naar man paa den anden Side har ytret Frygt for, at Disciplenes Helbred skulde lide og deres Aand fløves under en uafbrudt Skoletid af 6 Timer, da svæktes disse Betænkneligheder allerede derved, at de forskjellige Frikvarterer og Standbninger imellem Timerne, hvorunder Disciplene kunne bevæge sig og nyde den fri Luft, omtrent ville medtage en Time daglig, og at endnu en daglig Time i Reglen vil medgaa til Gymnastik, Sang og andre Undervisningsgjenstande, der ikke anstrænge Aanden, men tvertimod bidrage til Legemets Uddannelse, saa at den virkelige Læsetid kun bliver omtrent 4 Timer daglig, et Antal, der hidtil for kort Tid siden her i Skolen var det almindelige for Formiddagen alene og blev paafolgt af en Eftermiddagsskoletid af 3 Timer. Heller ikke finder denne Frygt Medhold i den Erfaring, der om samlet Skoletid er gjort ved flere Skoler paa forskjellige Steder i Landet, hvorimod man allevegne, hvor samlet Skoletid har været indført, har sporet gavnlige Følger deraf baade for Disciplenes aandelige og legemlige Uddannelse.

En vigtigere Indvending kan derimod hentes fra et Forhold, der ligger udenfor Skolen, nemlig Disciplenes Spise-

tid. Denne har hidtil været Kl. 12—1, men ved Indførelsen af samlet Skoletid, der bekvemlest vilde være fra 9—3 om Vinteren og 8—2 om Sommeren, vilde den komme til at falde Kl. 2—3. Da det er af Bigtighed for Disciplene at kunne nyde Middagsmaden i Selskab med deres Forældre eller den Familie, hos hvem de ere anbragte, ligesom det vilde være til Skade for dem, om de kun erholdt opvarmet Mad, som fra Familiens Bord var henfat til dem, vilde det, hvis samlet Skoletid blev indført, være i høj Grad ønskeligt, om de Familier, der have Disciple i Skolen, indrettede deres Spisetid efter disses Lær. Forinden jeg derfor foretager noget videre i denne Sag, tillader jeg mig at udbede mig Deres skriftlige Erklæring snarest muligt meddelt, om De, hvis samlet Skoletid bliver indført i Aalborg Kathedralskole, er villig til at indrette Deres og Families Spisetid saaledes, at den først falder efter Skoletidens Ophør."

Da de Svar, jeg modtog paa denne Skrivelse, overtydede mig om, at de to Trediedele af dem, jeg havde tilskrevet, enten ønskede Forandringen eller ikke havde noget imod den, blev Sagen paany overvejet og indstillet til Afgjørelse af den kongelige Direktion, som under 30 Maj tilbagemeldte, at den „maatte anse det for rigtigst at lade det indtil videre have sit Forblivende ved den hidtil stedfindende Fordeling af Undervisningen paa Formiddag og Eftermiddag."

Disciplene.

Ved sidste Programs Udgivelse var Discipelantallet 76. Af disse døde 1 og 9 udgik til anden Bestemmelse. Til Universitetet dimitteredes 7, hvis Navne og Karakterer ved Examen artium ses af nedenstaaende Tabel:

Navne.	Udarb. i Moders- maalet.	Latin.	Lat. Stil.	Græsk.	Hebr.	Relig.	Geogr.	Historie.	Arithm.	Geom.	Dyff.	Franst.	Hoved- karakter.
Jensen, J. L.	Laud.	L. p. c.	Laud.	L. p. c.	L. p. c.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	H. ill.	L. p. c.	L. p. c.	Laud.
Hansen, N. F.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.
v. Spretkelsen, H. N. D.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.
Winde, H. C.	Laud.	L. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.
Jøsem, B. C. C.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.
Gregersen, H. N.	Laud.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	N. c.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.
Gjern, A. M.	Laud.	Laud.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.

Ved det ny Skoleaars Begyndelse den 1 Okt. var saaledes Antallet af de tilbageblevne Disciple 59, hvortil kom 16 nyannmeldte, ved hvis Optagelse Discipeltallet atter steg til 75. Af disse er senere i Aarets Løb 1 udgaaet for at gives en til hans Eigner mere svarende Bestemmelse, hvorimod 2 ny ere indkomne, saa at Discipeltallet for Tiden er 76. Disse ere i indeværende Juni Maaned saaledes fordelte i 6 Klasser, som nedenstaaende Liste udviser, hvorpaa Faderens Navn er tilføjet i Parenthes. En Stjerne (*) betegner de efter sidste Hovedexamen optagne Disciple.

IV Klasse.

- A.** 1. Frederik Julius Møller (Kjøbm. Chr. M. i Aalborg.)
 2. Iver Kierulf (afd. Pastor K. til Flade paa Mors.)
 3. Matthias Karl Frederik Curtius Bladt (Toldbetj. B. i Aalborg.)
 4. Johan Henrik Møller (Møllebygger M. i Skagen.)
 5. Thorolf Waldemar Boesen (Pastor B. i Aalborg.)
 6. Jens Bloch Gjern (Kammerraad Landfoged G. paa Læsø.)
- B.** 7. Niels Frederik Hillerup Koefoed (Substit. By- og Herredsfoged K. i Hjørring.)
 8. Jens Anton Herskind (Gartner H. i Aalborg.)
 9. Wilhelm W i n d e (Prop. W. t. Burcholt i Bendsyssel.)
 10. Hans Peter Malmstrøm (Storstensfejerm. M. i Aalborg.)
 11. Rasmus Winther Aasens Ferslew (Kjøbmd. F. i Aalborg.)
 12. Frederik Ibæus Holck Golding (Overlærer G. i Aalborg.)
 13. Frederik Andreas Marinus Moltke (Generalmajor, Kammerherre v. M. i Fredericia.)

14. Kristian Sofus Brorson (Fuldmægtig B. i Aalborg.)

III Klasse.

1. Kristian Marius Krarup (afd. Stiftsprovst R. i Aalborg.)
2. David Hornsyld Bøggild (Gaardejer, forhenv. Kjøbmand B. ved Randers.)
3. Andreas Ludolf Christensen (afd. Toldbetj., forhenv. Kjøbmd. Ch. i Ribe.)
4. Johannes Wahl (afd. Regimentsskirurg B. i Aalborg.)
5. Jakob Severin Deichmann Branth (Portkontrollør B. i Kjøbenhavn; Plejefader Pastor Deichmann i Ferslev ved Aalborg.)
6. Hans Jakob Julius Mygind (Toldbetj. M. i Næstved.)
7. Peter Edvard Reede (Kapitainlieutn. Ridder R. til Søhngaardsholm ved Aalborg.)
8. Johannes Ludvig Wittrog (Lieutn. og Proviantforvalter W. paa St. Croix.)
9. Otto Andreas Hilligsøe (afd. Kjøbmd. H. i Aalborg.)
10. Frans Lorens Bøggild (Cand. pharm. B., Forpagter af Tostegaard i Bendshøjsel.)
11. Ferdinand Cohen (Kjøbmd. J. M. G. i Aalborg.)
12. Niels Lavrits Mørch (Gaardejer M. ved Hals.)
13. Peter Hansen (Landsmaaler og Tiendekommissær H. til Scheelsminde ved Aalborg.)
14. Knud Schott Deichmann Bruun (Prop. B. til Ormholt i Bendshøjsel.)
15. Peter Gudmund Ravnkilde (Byfoged R. i Sarfjøbing.)
16. Jonas Frederik Wulff (Ræmner B. i Aalborg.)

II Kl. A.

1. Ernst Henrik Karl Hvasz (Justitsraad Herredsfoged H. til Bælum Nørgaard.)
2. Hans Theodor Buhl (Gaardejer B. i Bendslysøl.)
3. Lavrits Baldemar Nyegaard (Soldassistent N. i Aalborg.)
4. *Peder Jakob Homann Müller (Pastor M. i Øster-Brønderølev i Bendslysøl.)
5. Emil Levin Jacoby (Kjøbmd. J. i Aalborg.)
6. Ernst Bogislaus Weseuberg (Amtstuefuldm. W. i Aalborg.) Ikkfestuderende.
7. Eoger Haugaard Møller (Profkur. M. i Aalborg.)
8. *Knud Schott Deichmann (Pastor D. i Udbjærg i Salling.)
9. Niels Julius Strandgaard (Soldinspektør S. i Ubeltoft.)
10. Marinus Lavrentin Møller (afd. Propr. M. til Mariendal ved Aalborg.)
11. Konrad Rehders Færch (Propr. F. til Hals Ladegd.)
12. Karl Frederik Vilhelm Affermann (Kjøbmd. A. i Aalborg.) Ikkfestuderende.

II Kl. B.

1. Marx Wulff Koppel (afd. Kjøbmd. K. i Aalborg.)
2. Jørgen Peter Jørgensen (afd. Møller J. i Aalborg.)
3. Jørgen Hansen Kruuse (Kapitainlieutn. K. i Aalb.)
4. Frederik Kristian Dbel (Tobaksfabrikør D. i Aalborg.) Ikkfestuderende.
5. Frans Hvasz (afd. Propr. H. til Høstemark ved Aalborg.)
6. Filip Edvard Kirstein (Kammerraad Inspektør K. paa Lindenborg.)

7. Jens Kjellerup Strøbyerg (Kancelliraad Apotheker
E. i Aalborg.)
8. *Ludvig Kristian Müller (Broder til Nr. 4 i II A.)
9. Knud Henneberg Bluhme (Kapitain af Sæetaten og
Indrulleringsofficier B. i Aalborg.)
10. Michael Lange Hvasf (Broder til Nr. 1 i II A.)
11. Edvard Ferdinand Garben (afd. Nebslagerm. G. i
Aalborg.)
12. Jørgen Jakob Kjellerup Strøbyerg (Broder til Nr. 7.)

I Kl. A.

1. Petrus Janus Kruse Schaumburg (Kapitain v. S.
i Aalborg.)
2. *Paul Kristian Nielsen (Kjøbmd. Viceconsul N. i
Hjørring.)
3. Emmanuel Tauber Jensen (Pastor J. i Hovelberg
ved Randers; Plejefader Etatsraad Ridder Tauber i
Aalborg.)
4. *Peter Heibroch Thagaard (forhenv. Sændflugts-
kommissær Th. i Aalborg.)
5. Johan Victor Brunæs (Particulier B. i Aalborg.)
6. *Frederik Arenstorff Frost (Prop. F. til Klitgaard i
Vendsyssel.)
7. Anton Sofus Kaarsberg (Kjøbm. K. i Aalborg.)
8. *Harald Bendix Cohn (Kjøbm. B. H. C. i Aalborg.)
9. *Niels Juel (Justitsr. Amtsforvalter J. i Hjørring.)
10. Karl Sofus Baldemar Rede (Broder til Nr. 7 i III.)
11. Anders Herfind Obel (Broder til Nr. 4 i II B.)
12. *Janus Anton Rabeck Larsen (Prop. L. til Rødslet
i Vendsyssel.)
13. Karl Johan Møller (Propriet. M. til Kornumgaard
i Vendsyssel.)

14. Henrik Kristian Krag Milling (afd. Krigsadsfæsfor
M. til Frederikshøj ved Aalborg.)

II Klasse BB.

1. *Peder Kristian Bisgaard (Gaardmand B. i Skalsborg ved Aalborg.)
2. *Karl Frederik Spærck (Krigsraad Herredsfoged S. i Hjørring.)
3. *Hans Jensen (Broder til Nr. 3 i I A.)
4. *Lave Bødefter Garben (Broder til Nr. 11 i II B.)
5. *Georg Kristian Langhoff Lund (Bataillonskirurg L. i Aalborg.)
6. *Ulrik Kristian Boesen (Broder til Nr. 5 i IV.)
7. *Peter Berg (Kjøbm. B. i Aalborg.)
8. *Niels Kaj Erasmus Strøbyberg (Broder til Nr. 7 og 12 i II B.)

Med Undtagelse af de med A betegnede Disciple i IV Klasse blive alle Disciple i hver Maaned omflyttede efter Sammentælling af de dem tildelte daglige Karakterer, der ligeledes maanedlig indføres i Karakterbøgerne. De vedtagne Karakterer ere udmærket godt = 6, meget godt = 5, godt = 4, temmelig godt = 3, maadelig = 2, slet = 1, 0 = 0. Ved Sammentællingen (der ikke omfatter Sang eller Gymnastik) regnes alle Fag lige, og Summen for hvert enkelt udfindes ved at dividere Summen af de enkelte Karakterers Talværdi med disses Antal. Til Rettelse ved Regningen multipliceres Summerne med 100.

Stipendier.

Efterat en Discipel, hvem laveste Stipendium var tillagt, i Aarets Løb har forladt Skolen, ere de Stipendier, hvortil

den kongelige Direktion udnævner efter Rektors Indstilling, nu saaledes fordelte:

1. Højeste Stipendium (50 Rbd.): F. J. Møller og J. Kierulf.

2. Mellemsste Stipendium (35 Rbd.): M. K. C. Bladt, J. H. Møller, J. A. Herfind og H. P. Malmstrøm.

3. Laveste Stipendium (20 Rbd.): L. B. Boesen, K. W. A. Ferslew, F. J. H. Colbing, K. M. Krarup, D. H. Bøggild, A. L. Christensen, J. Bahl, H. J. J. Mygind, D. A. Hilligsvø, F. L. Bøggild, H. T. Buhl, N. J. Strandgaard, P. J. K. Schaumburg.

4. Fri Undervisning: P. C. Recke, M. L. Møller, M. W. Koppel, J. P. Jørgensen, J. H. Kruse, E. F. Garben, E. T. Jensen, H. K. K. Milling, og som overordentlig Gratist H. Jensen.

5. Undervisning for nedsat Betaling: P. G. Ravnkilde og K. R. Færch.

Det Moltkeske Legat for Embedsmænds Børn, som gaae i Skole (40 Rbd.), hvortil Hs. Excell. Gehejmestatsminister Grev Moltke udnævner, nyde K. M. Krarup og P. J. K. Schaumburg.

Det Thuresonske Legat for Sønner af uformuende Borgere i Aalborg (omtr. 12 Rbd.), hvortil Rektor udnævner i Forening med Byens Magistrat, nyde M. K. C. Bladt, H. P. Malmstrøm, D. H. Bøggild og D. A. Hilligsvø samt de i 1845 dimitterede Studenter J. L. Jensen og H. R. D. v. Spretkelsen.

Rektor Emmanul Taubers Jubellegat (20 Rbd.) er af Jubellæreren tillagt F. J. Møller og H. P. Malmstrøm.

Bed Slutningen af sidste Hovedexamen tilkjendtes den Keiseriske Flidsbelønning (5 Rbd. 19 s.) Dimittenden

H. R. D. v. Spretelsen, den Tjeistrup'ske Flidsbelønning (2 Rbd. 64 ff.) Dimittenden J. L. Jensen, og de Kyndes'ske Præmier for de to bedste latinske Stile i hver af de tre øverste Klasser (4 Rbd.) Dimittenden J. L. Jensen og F. J. Møller af 4de Klasse, H. P. Malmstrøm og H. J. J. Mygind af 3die Klasse, og K. M. Krarup og H. T. Buhl af 2den Klasse.

I Skoleaaret 1846—1847 vilde følgende Læres og Læse-bøger blive benyttede:

VI Klasse.

Thorsens Udsigt over den danske Litteratur. Ciceronis orationes selectae (Madvig's Udg.). Cicero de oratore (Henrichsens Udg.). Livius, første Pentade (Tauchnitz). Horats. Madvig's lat. Sproglære. Bojesens Haandbog i de romerske Antiquiteter. Tregders Haandbog i den græske og latinske Litteraturhistorie. Xenophontis memorabilia Socratis (Tauchnitz). Platonis Apol. Socr. et Crito (Elberlings Udg.) Homers Iliade. Langes græske Grammatik. Madvig's græske Ordsøjningslære. Bojesens Haandbog i de græske Antiquiteter. Genesis. Lindbergs hebraiske Grammatik. Fogtmann's Lærebog i Religion. Herslebs større Bibelhistorie. Det ny Testamente paa Græsk. Ingerslevs Geografi. Allens Lærebog i Danmarks Historie. Kosfods Historie. Bergs Arithmetik og Geometri. Hjort's tydske Læsebog og Grammatik. Grønbergs tydske Stiløvelser. Berzings études littéraires. Abraham's's franske Sproglære.

V Klasse.

Ciceronis orationes selectae (Madvig's Udg.). **Livius**, første Pentade (Tauchnitz). Virgil's **Aeneide**. Madvig's lat. Sproglære. Bojesens Haandbog i de romerske Antiquiteter. **Xenophontis Anabasis** (Tauchnitz). Homers **Iliade**. Langes græske Gramm. (blot det ældste Parti A). Madvig's græske Ordføyningslære. Bojesens Haandbog i de græske Antiquiteter. **Genesis** (blot A). Lindbergs hebraiske Gramm. (blot A). Fogtmann's Lærebog. Herslebs større Bibelhistorie. Ingerslev's Geografi. Allens Lærebog i Danmarks Historie. Rosfods Udtog af Verdenshistorien. Bergs Arithmetik og Geometri. Hjorts tyske Læsebog og Grammatik. Grønbergs tyske Stiløvelser. Borrings franske Læsebog for Mellemklasser. Abrahams's franske Sproglære.

IV Klasse.

Hjorts Børneven. Holsts poetiske Læsebog. Bojesens danske Sproglære. **Cornelius Nepos. Caesar de bello Gall.** (Whittes Udg.). Madvig's lat. Sproglære. Lunds græske Læsebog. Tregders græske Formlære. Balles Lærebog. Herslebs større Bibelhistorie. Ingerslev's Geografi. Allens Lærebog i Danmarks Historie. Rosfods Udtog af Verdenshist. Bergs Arithmetik og Geometri. Jacobsens Regnebog. Riises større tyske Læsebog. Hjorts tyske Gramm. Grønbergs tyske Stiløvelser. Borrings franske Læsebog for Mellemklasser. Abrahams's franske Sproglære.

III Klasse.

Hjorts Børneven. Holsts poetiske Læsebog. Bojesens danske Sproglære. Borgens lat. Læsebog. **Cornelius Nepos.** Madvig's lat. Sproglære. Trojels Exempler. Balles Lærebog. Herslebs større Bibelhist. Ingerslev's Geografi.

Allens Lærebog i Danmarks Historie. Kosfods Udtog af Verdenshistorien. Bergs Arithmetik. Jacobsens Regnebog. Riises større tyffe Læsebog. Hjorts tyffe Gramm. Grønbergs tyffe Stiløvelser. Borrings fr. Læsebog for Mellemklasser. Abrahams's fr. Sproglære.

II Klasse.

Hjorts Børneven. Barfods poet. Læsebog. Bojesens danske Sproglære. Riises større tyffe Læsebog. Rungs tyffe Formlære. Rungs tyffe Stiløvelser. Borrings Manuel. Abrahams's fr. Sproglære. Balles Lærebog. Herslebs st. Bibelhistorie. Millings lille Geografi. Jøgerslevs fragm. Historie. Strøms naturhist. Læsebog. Jacobsens Regnebog.

I Klasse.

Hjorts Børneven. Barfods poet. Læsebog. Bojesens danske Sproglære. Riises mindre tyffe Læsebog. Rungs tyffe Formlære. Herslebs lille Bibelhist. Millings lille Geografi. Jøgerslevs fragm. Historie. Strøms naturhistoriske Læsebog. Jacobsens Regnebog.

Udtog af Skolens Regnskab for 1845.

A. Skolen.

1. Indtægt.

1. Restancer fra forrige Aar	30 Rbd.	1 ø .
2. Kassebeholdning	364 —	81½ -
3. Renter af Kapitaler	65 —	24 -
4. Landgilde og Tiender (i Korn og Penge)	2695 —	8 -
	Kateris: 3155 Rbd. 18½ ø .	

Transport: 3155 Rbd. 18½ fl.

5.	Jordskyldspenge af Aalborg By	50	—	=	-
6.	Degnepensioner	343	—	17½	-
7.	Af Kirker og Præstekald	410	—	81½	-
8.	Kostpenge fra Aalborg Hospital	414	—	8	-
9.	Refusion for for meget betalt i Landsskat	550	—	20	-
10.	Skolefontingenter	1798	—	72	-
11.	Forforskjellige Indtægter	35	—	95	-
12.	Tilbagebetalte Gagesorsstud	500	—	=	-
13.	Tilskud fra den almind. Skolefond	2200	—	=	-

---

 i alt 9458 Rbd. 24½ fl.

2. Udgift.

1.	Gager og Huslejegodtgjørelser	5802 Rbd.	=	fl.
2.	For Timeundervisning	410	—	= -
3.	For Extraarbejde og overskydende Antal Timer	297	—	= -
4.	Pensioner	602	—	48 -
5.	Bibliotheket	177	—	= -
6.	Bygningsudgifter og Leje af Gym- nastiklokale	59	—	24 -
7.	Inventariets Vedligeholdelse	84	—	38 -
8.	Brændsel	132	—	32 -
9.	Belysning	39	—	92 -
10.	Skatter og Afgifter	694	—	29½ -
11.	Regnskabsførelsen	151	—	40 -
12.	Forforskjellige løbende og tilfældige Udgifter	291	—	51 -

nemlig:

a)	Skoleopvarmning	80.
b)	Rengjøring	42. 58.

 Lateris: 8741 Rbd. 66½ fl.

Transport: 8741 Rbd. 66½ f.

c) Porto, Protokoller og Skrivmaterial.	25.	28.			
d) Programmer og Højtideligheder	101.	47.			
e) Andre Udgifter	42.	14.			
13. Extraordinære Udgifter	60	—	≠	-	
14. Gageforstkud	475	—	≠	-	
15. Restancer ic.	17	—	68	-	
16. Kassebeholdning	163	—	82	-	
	<hr/>				
	i alt 9458 Rbd. 24½ f.				

B. Bibliotheket.

1. Indtægt.

1. Kassebeholdning	2 Rbd.	81 f.
2. Renter af Kapital	2	— 72 -
3. Det Teilmannske Legat	20	— ≠ -
4. Tilskud af Skolens Kasse	177	— ≠ -
	<hr/>	
	202 Rbd.	57 f.

2. Udgift.

1. Indkjøbte Bøger	201 Rbd.	77 f.
2. Indbinding	16	— 30 -
3. Inkassations-salarium	≠	— 23 -
	<hr/>	
	218 Rbd.	34 f.

Underballance 15 Rbd. 73 f.

C. Stipendiefonden.

1. Indtægt.

1. Beholdning	102 Rbd.	44 f.
2. Disciplenes Dplag i Sparekassen	806	— 76 -
3. Renter af Fondens Kapitaler	669	— 48 -
4. Renter af Dplagspengene	29	— 95 -
	<hr/>	
	1608 Rbd.	71 f.

2. Udgift.

1. Udbetalte Stipendier ic.	526 Rbd. 60 §.
2. Oplagspenge i Sparekassen	976 — 2 -
3. Det Thuresonſke Legat	70 — 36 -
4. Regnskabsførelsen	13 — 95 -
5. Kassebeholdning	21 — 70 -
	<hr/>
	1608 Rbd. 71 §.

D. Rektor Emmanuel Taubers Jubellegat.

1. Indtægt.

1. Subſkribenterneſ Bidrag	998 Rbd. = §.
2. Renter af en i Sparekassen indſat Sum	8 — 39 -
3. Tilſkud af en unævnt Belynder . .	13 — 17 -
4. Renter af Legatkapitalen 1000 Rbd. fra 11 Juni til 11 December	20 — = -
	<hr/>
	1039 Rbd. 56 §.

2. Udgift.

1. Porto, Avertiſſementer oſv.	19 Rbd. 56 §.
2. Kapitalen udfat med	1000 — = -
3. Udbetalte Legatportioner (d. 10 Jan. 1846)	20 — = -
	<hr/>
	1039 Rbd. 56 §.

Skolens Bibliothek

har ſiden ſidſte Beretnings Udgiweſe modtaget følgende Tilvart. De fra den ſgl. Direktion ſendte Skrifter ere betegnede med *.

Ampère, Histoire de la formation de la langue Française. Paris. 1841.

- Arnesen, Latinsk Lexicon til Skolebrug, 1ste Hæfte. Kbhvn. 1845.
- Baggesen, Danske Bærker, 2den Udg., 1—7 Bd. Kbhvn. 1845—46.
- *Beckers Verdenshistorie, oversat af Riise, 12te Bds. 5—6 S. og 13de Bds. 1—6 S.
- Blanc, L., Histoire de dix ans 1830—1840. Vol. 1—7. Bruxelles 1843—45.
- Boethe, Cregetist Bibliothek, 43de S. Kbhvn. 1845.
- Bretschneider, Lexicon manuale Graeco-Latinum in libris N. T. Ed. III. Lips. 1840.
- *Brochner, Om det jødiske Folks Tilstand i den persiske Periode. (Disp.). Kbhvn. 1845.
- *Budget for Aaret 1846 over samtlige Statsindtægter og Udgifter. Kbhvn. 1846.
- Buttmann, Verilogus, 1—2 Th. Berlin. 1818—25.
- Clausen, Tidsskrift for udenlandsk theologisk Vitt. 3die S. Kbhvn. 1845.
- Caesaris Commentarii de bello Gallico, ed. Herzog. Lips. 1831.
- Caesaris Commentarii de bello civili, ed. Herzog. Lips. 1834.
- Ciceronis orationes, explan. C. Halm. Vol. I. Pars 1—3 Lips. 1845.
- Diez, Grammatik der romanischen Sprachen, 1—3 Th. Bonn. 1836—1844.
- Dünker, Die Lehre v. d. latein. Wortbildung u. Komposition. Köln. 1836.
- Erølew, Forfatterlexicon, 8de S., Kbhvn. 1845.
- Gwald, Samtlige Skrifter, 2det Dplag. 1—4 D. Kbhvn. 1814—16.

- Franké, Jesu Liv, overfjet af Magnussen. Kbhvn. 1845.
1—29 Levering.
- Freund, Lateinisches Wörterbuch, 3 Bd. 2 Abth. Leipzig.
1845.
- *Gersdorf, Leipziger Repertorium. 1845, 7—52 H.
1846, 1—22.
- Grotensend, A., Ausführliche Grammatik der latein. Sprache.
1—2 Th. Hannov. 1829—30.
- Gryfær, Theorie des latein. Stils. Köln. 1831.
- *Hagen, Ægteskabet, betragtet fra et ethisk-historisk
Standpunkt. (Disp.) Kbhvn. 1845.
- *Hauch, Om flere af den ældre Verdens religiøse My-
ther. (Progr. fra Sorø Akademi.) Kbhvn. 1845.
- Heffter, Die Religion der Griechen und Römer, 4tes Heft.
Brandemb. 1845.
- Hirt, Die Geschichte der bildenden Künste bei den
Alten. Berlin. 1833.
- Hoffmann, Examinationscharte von Europa (paa Læred.)
- Hüllmann, Die römische Grundverfassung. Bonn. 1832.
- Jugemann, Samlede Skrifter, 1—4 Afd. (30 Bind.) Kbh.
1843—45.
- Jahn u. Klotz, Neue Jahrbücher für Philologie u. Pæ-
dagogik. 1845, og Supplem. XI, 1—3. 1846, 1—3.
- Kalfær, Oversættelse af Bibelen, 28—45de Levering.
- Krøyer, Naturhistorisk Tidsskrift, ny Række, 1 Bds. 5—6 H.
Kbhvn. 1846.
- *Lehmann, De rationibus physiologicis et pathologi-
cis humoris aquei oculi humani. Pars prior.
(Disp.) Haun. 1846.
- Lengnick, Stamtafler, 2det Bd. Kbhvn. 1845.
- *Lund, De parallelismo syntaxis Graecae et Latinae.
(Disp.) Haun. 1845.

Molbeck, Historisk Tidsskrift, 6te Bd. Kbhvn. 1845.

*Mynster, Annalium Paulinorum adumbratio. (Progr. til Bispevielse.) Haun. 1845.

Müller, K. O., Denkmäler der alten Kunst, 1 Bd. 1—5 H. u. 2 Bd. 1—3 H. Göttingen. 1832—1846.

Nägelsbach, Anmerkungen zur Ilias. Nürnberg. 1834.

Dehlenschläger, Digterværker, 7—11 Bd. Kbh. 1845—46.

*Povelsen, Emendationes locorum aliquot Homericorum. (Disp.) Haun. 1846.

*Regnskabsoversigt for Aaret 1844 over samtlige Statsindtægter og Udgifter. Kbh. 1846.

*Reumert, De auscultatione obstetricia. (Disp.) Haun. 1845.

Sallustii Catilina, ed. Herzog. Leipzig. 1828.

Sallustii Iugurtha, ed. Herzog. Leipzig. 1840.

Samsøe, Efterladte digteriske Skrifter, ved Rahbek, 3die Dpl. 1—2 Del. Kbh. 1805.

Schouw, Dansk Ugeskrift, 2den Række, 7—8de Bind.

*Selmer, Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1844. Kbh. 1845.

*Steen, De vi et natura infiniti mathe-mathici. (Disp.) Haun. 1845.

*Steenstrup, Undersøgelser over Hermaphroditismens Tilværelse i Naturen. (Progr. fra Sorø Akademi.) Kbhvn. 1845.

*Stephani Thesaurus Graecae linguae. Vol. V Fasc. 6 et Vol. VI Fasc. 5. Paris. 1845.

Teilmann, Stamtavle over Familien Teilmann og Descendenter. Kbhvn. 1844. (Ejænket af Udgiveren.)

Thiers, Histoire du consulat et de l'empire. Vol. 1. Bruxelles. 1845.

Thiersch, Griechische Grammm., 3te Aufl. Leipzig. 1826.

Thiersch, Ueber die Epochen der bildenden Kunst unter den Griechen. 2te Aufl. München. 1829.

Thisted, Le Nord, Nr. 7—26. Copenh. 1845.

Westermann, Geschichte der griechischen Beredsamkeit. Leipzig. 1833.

Westermann, Geschichte der römischen Beredsamkeit. Leipzig. 1835.

Virgilius Maro, illustratus ab C. G. Heyne. Editio quarta, cur. Wagner. Vol. 1—5. Lips. 1830—41.

Wolf, Vorlesungen über die vier ersten Gesänge von Homers Ilias, herausgeg v. Usteri. 1—2 Bdchen. Bern. 1830—31.

Vossii Aristarchus, ed. Foertsch, Pars 1—2. Halis 1833—34.

*Ørsted, Oversigt over det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger. 1845. Nr. 3—8.

Desuden er fra Direktionen tilsendt Bibliothekets Lister over Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet i Oktbr. og Decbr. 1845, Universitetets latinske og danske Forelæsningskatalog for Vintersemestret 1845—46, tvende Universitetsprogrammer af Eschricht og Bornemann, og et Antal af 289 Programmer fra Skolerne i de danske og preussiske Stater, nemlig:

20 fra danske Skoler for 1845.

1 fra Skolen paa Island for 1845.

4 fra slesvigiske Skoler for 1845.

5 fra hollstenske Skoler for 1845.

9 fra Skolerne i Prov. Pommern for 1844 og 8 for 1845.

20 f. St. i Prov. Brandenburg for 1844 og

21 for 1845.

17 fra Skolerne i Prov. Preussien for 1844 og
15 for 1845.

6 fra Skolerne i Prov. Posen for 1844 og
6 for 1845.

25 fra Skolerne i Prov. Schlesien for 1844 og
25 for 1845.

22 fra Skolerne i Prov. Sachsen for 1844 og
22 for 1845.

11 fra Skolerne i Prov. Westphalen for 1844 og
12 for 1845.

21 fra Skolerne i Rhinprovinzen for 1844 og
19 for 1845.

Discipelbibliotheket,

der stiftedes i Aaret 1843, bestyres fremdeles af Adj. Jer-
mian. Da dets Regnskab hidtil for en Del har været an-
ticiperet i de i Programmerne meddelte Beretninger, anses
det for rigtigst for i Aar at opsætte Meddelelsen derom og
først i næste Program at give en Udsigt over dets Virksom-
hed i Skoleaaret 1845—46.

Skolens Lokale.

Ved Skoleaarets Begyndelse foretoges den Forandring
ved Lokalet, at foruden de 5 hidtil brugte Klasseværelser og
saa Bibliotheksværelset toges i Brug for en Klasse, hvorimod
Bibliotheket flyttedes ind paa et Tagkammer. Nogle mindre
Forbedringer af Lokale og Inventarium ere foretagne, men
med Undtagelse af de mest paatrængende Forandringer er det
ellers forblevet i den gamle Tilstand, da hele Bygningen er
uffikket til længere at benyttes som Skolelokale, og der er
aabnet Udsigt til en snarlig Hovedforandring i denne Hen-

jeende. Efter at Rektor nemlig i Skrivelse af 23 Okt. 1844 havde gjort den kgl. Direktion opmærksom paa de mange væsentlige Mangler ved Bygningen, dens Gaardsplads m. m., paa Savnet af Rektorbolig og inden kort Tids Forløb ogsaa af Gynnasstiklokale, anmodede Direktionen Hofbygmester Etatsraad Koch om at begive sig til Aalborg for at gjøre sig bekendt med Forholdene og dernæst efter Overvejelse med Rektor at indkomme med nærmere Forslag til Manglernes Afhjælpelse. Efterat Etatsraad Koch derpaa i Maj Maaned har foretaget de fornødne Undersøgelser paa Stedet, tør Stolen nu gjøre sig desto sikrere Haab om snart at komme i Besiddelse af et til Nutidens Fordringer svarende Lokale og saaledes se en væsentlig Hindring for sin Virksomhed bortryddet.

Den aarlige Hovedexamen

affholdes i Aar den 2—3 samt 17—31 Juli saaledes, som nedenstaaende Liste udviser.

Første Afdeling.

(Se ovenfor S. 54 d.)

Mundtlig Prøve.

Torsdagen den 2 Juli.

8—11. IV Religion.		3—5. I B Hist. og Geogr.
		5—7. II B Religion.

Fredagen den 3 Juli.

8—10. III Religion.		3—5. II A Religion.
10—12. I A & B Religion.		

Anden Afdeling.

Skriftlig Prøve.

Fredagen den 17 Juli.

8—11. IV Lat. Stil.		3—6. IV Dansk Stil.
III Lat. Stil.		III Dansk Stil.
II A Lat. Stil.		II B Dansk Stil.
II B Lat. Stil.		I A Dansk Diktat.
I B Tyf Diktat.		I B Dansk Diktat.

Løverdagen den 18 Juli.

8—11. IV Lat. Berfton.	8—11. II A Danſk Stil.
III Lat. Berfton.	I A Tyſt Diktat.

Mundtlig Prøve.

Lirsdagen den 21 Juli.

8—11. III Mathematif.	3—6. III Tyſt.
I A Hiſt. og Geogr.	3—5. I A Latin.

Onsdagen den 22 Juli.

8—10. IV A Latin.	3—5. IV B Tyſt.
II A Tyſt.	3—7. III Latin.
10—12. II B Mathematif.	5—6. II A Regning.
I B Danſk og Tyſt.	

Torsdagen den 23de Juli.

8—10. IV B Latin.	3—5. IV A Franſk.
II B Tyſt.	3—7. III Græſt.
10—12. II A Franſk.	5—6. I B Regning.
I A Danſk.	

Fredagen den 24 Juli.

8—10. IV A Græſt.	3—5. IV B Hiſt. og Geogr.
II A Mathematif.	II A Græſt.
10—12. I A Franſk.	5—6. I A Regning.
	5—7. II B Latin.

Løverdagen den 25 Juli.

8—10. IV B Græſt.	3—5. IV A Hebraiſk.
8—12. III Hiſt. og Geogr.	3—6. II A Latin.
	5—7. II B Danſk.

Mandagen den 27 Juli.

8—10. IV A Hist. og Geogr.	3—5. IV B Fransk.
1 A Tysk.	3—6. III Hebraisk.
10—12. II B Græsk.	5—6. II B Regning.

Tirsdagen den 28de Juli.

8—10. IV B Mathematik.	3—5. IV A Tysk.
8—11. II A Hist. og Geogr.	3—6. II B Hist. og Geogr.

Onsdagen den 29 Juli.

8—10. IV A Mathematik.	3—5. IV B Hebraisk.
10—12. II A Dansk.	III Fransk.
II B Fransk.	5—6. Sangprøve.

Freddagen den 31 Juli om Formiddagen Kl. 9 bekjendtgjøres Examen's Udfald og foretages Omskytning, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Tirsdagen den 1 September Kl. 8 prøves de til Optagelse anmeldte ny Elever, og samme Dags Eftermiddag Kl. 3 begynder Undervisningen i det ny Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Translokationen indbydes herved Disciplenes Fædre og Bærger samt enhver, der interesserer sig for Skolen og Undervisningsvæsenet.
